

Retningslinjer for oppfølgingsvedtak i NAV

Vurdering av behov for bistand for å beholde eller skaffe seg arbeid og rett til aktivitetsplan etter Arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a

Retningslinjer for oppfølgingsvedtak i NAV

Vurdering av behov for bistand for å beholde eller skaffe seg arbeid og rett til aktivitetsplan etter Arbeids- og velferdsforvaltningslovens § 14a

Innhold

1. Innledning	3
2. Bakgrunn	3
2.1 Lovtekst	3
2.2 Bakgrunn og historikk	4
3. Generelle prinsipper	5
3.1 Arbeidsflyt	5
3.2 Ansvar og organisering	7
4. Behovsvurdering	8
4.1 Rett til en behovsvurdering	9
4.2 Utfall av en behovsvurdering	10
4.3 Standardinnsats	11
4.4 Situasjonsbestemt innsats	12
5. Arbeidsevnevurdering	14
5.1 Rett til en arbeidsevnevurdering	15
5.2 Utfall av en arbeidsevnevurdering	17
5.3 Spesielt tilpasset innsats	17
5.4 Varig tilpasset innsats	19
6. Beskrivelse av mål og aktuell bistand	21
6.1 Beskrivelse og godkjenning av målet	21
6.2 Beskrivelse av aktuell bistand	22
6.3 Aktivitetsplan	23
7. Vedtaket	24
7.1 Innledning	24
7.2 Vurdering av brukerens muligheter for å komme i arbeid	24
7.3 Hva slags arbeid skal være målet?	24
7.4 Hvilke typer virkemidler kan være aktuelle for brukeren?	25
7.5 Om vedtaket	26
7.6 Oppfølgingsvedtaket, aktivitetsplan og vedtak om virkemidler	26

7.7	Spesielt om kvalifiseringsprogrammet.....	27
7.8	Utløp av oppfølgingsvedtaket.....	27
8.	Klage- og anke	27
8.1	Behovs- og arbeidsevnevurderingen	27
8.2	Aktivitetsplanen.....	28
8.3	Klagefrist.....	28
	Vedlegg 1 – Aktivitetsliste	29
	Vedlegg 2 – Oppfølging av sykmeldte og § 14a.....	31
	Vedlegg 3 – Kvalifiseringsprogram og § 14a	33
	Vedlegg 4 – Enslige forsørgere, gjenlevende og familiepleiere og § 14a	34
	Vedlegg 5 - Forskrift om Arbeidsrettede tiltak og § 14a	36

1. Innledning

Disse sentrale retningslinjene gjelder for vurderinger og beslutninger knyttet til oppfølgingen av brukere som ønsker eller trenger bistand rettet mot arbeid. NAV-lovens § 14a regulerer beslutningene som NAV foretar i oppfølgingen av den enkelte; dette omfatter vurderinger av brukerens behov for bistand for å beholde eller skaffe seg arbeid, samt å fastsette brukerens mål og hvilke virkemidler som trengs for å nå målet. Alle brukere som omfattes av NAV-lovens § 14a har rett til et vedtak om oppfølging. Vedtaket etter § 14a kalles derfor *oppfølgingsvedtak*.

Ettersom oppfølgingsarbeidet og operasjonaliseringen av § 14a krever en tett integrering mellom de forvaltningsmessige sidene av bestemmelsen og de metodiske føringene på området, er disse retningslinjene gitt en bredere form enn et tradisjonelt lovtolkende rundskriv.

Retningslinjene gjøres gjeldende for all oppfølging av NAVs brukere som ønsker eller trenger bistand rettet mot arbeid. Det primære oppfølgingsarbeidet skjer ved det lokale NAV-kontor, og det er NAV-kontoret som fatter oppfølgingsvedtaket. Retningslinjene er for øvrig gjeldende også for alle andre enheter i NAV som gjennom sin brukerkontakt i perioder har et helt eller delvis oppfølgingsansvar for brukerne.

2. Bakgrunn

2.1 Lovtekst

Arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven)

§ 14 a

Vurdering av behov for bistand for å beholde eller skaffe seg arbeid og rett til aktivitetsplan

Alle som henvender seg til kontoret, og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, har rett til å få vurdert sitt bistandsbehov. Brukere som har behov for en mer omfattende vurdering av sitt bistandsbehov har rett til å få en arbeidsevnevurdering. Brukeren skal få en skriftlig vurdering av

- a) sine muligheter for å komme i arbeid
- b) hva slags arbeid som skal være målet
- c) behovet for bistand for å komme i arbeid
- d) om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt
- e) hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

Vedtaket etter første ledd kan påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Brukere som har fått fastslått at de har et bistandsbehov har rett til å delta i utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan de skal komme i arbeid (aktivitetsplan). Det skal likevel ikke utarbeides aktivitetsplaner for personer som har rett til kvalifiseringsprogram etter sosialtjenesteloven kapittel 5A.

Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for at vurderingene blir gjennomført

og at aktivitetsplanene blir utarbeidet. For brukere som samtidig har krav på en individuell plan etter § 15 skal arbeids- og velferdsforvaltningen legge til rette for at aktivitetsplanen og den individuelle planen så langt som mulig blir samordnet. Departementet kan i forskrift fastsette at visse grupper skal unntas fra retten til arbeidsevnevurderinger og nærmere regler om innholdet i arbeidsevnevurderingen.

2.2 Bakgrunn og historikk

NAV-lovens § 14a ble vedtatt i Stortinget 18. desember 2008. Lovendringen kom som følge av Ot.prop nr 4 (2008-2009). Proposisjonen er en oppfølging av Stortingsmelding nr 9 (2006-2007), AVI-meldingen. Denne tydeliggjør brukeres rettigheter og plikter blant annet gjennom å lovhjemle retten til behovsvurderinger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner. I proposisjonen heter det blant annet: *”Departementet mener at en systematisk vurdering av brukerens ressurser og bistandsbehov vil være et nyttig redskap for å sikre riktige avgjørelser mht. hvilke tiltak og tjenester den enkelte bør få fra arbeids- og velferdsforvaltningen, og mht. hvilken livsoppholdsytelse vedkommende har rett til. Departementet mener videre at det å lovfeste at personer som henvender seg til NAV-kontoret skal ha rett til en systematisk kartlegging av sitt behov for bistand, vil innebære en styrking av brukerens rettigheter.”*

NAV-lovens § 14a skal altså regulere brukernes rett til å få en systematisk vurdering av sine ressurser og bistandsbehov rettet mot arbeid, og få vurdert sine muligheter i arbeidsmarkedet. Vedtak etter § 14a skal beskrive brukerens nåsituasjon, hvilket mål brukeren har i forhold til arbeid og hvilke virkemidler som trengs for å nå målet.

NAV-lovens § 14a gir alle brukere med behov for innsats fra NAV rettet mot arbeid, en lik rettighet til å få en helhetlig vurdering. NAV-lovens § 14a markerer dermed en milepæl i oppfølgingsarbeidet i NAV. Dels markerer den at NAVs brukere skal ha de samme grunnleggende rettigheter til oppfølging, uavhengig av livsoppholdsytelse, nasjonalitet, alder eller andre forhold som tidligere har definert ulike målgrupper. Dels markerer den at NAV skal ha en felles tilnærming uavhengig av de tre tidligere etatenes arbeidsmåter og ansvarsområder.

NAV-loven § 14a viderefører den oppfølgingsstrategi og oppfølgingsmetodikk som er blitt innført i NAV siden 2006. Gjennom NAV-loven § 14a sikres det at behovs- og arbeidsevnevurderinger inngår i et helhetlig oppfølgingsløp og at vurderingene følger en forsvarlig og systematisk metodikk.

3. Generelle prinsipper

3.1 Arbeidsflyt

Oppfølgingsvedtaket skal synliggjøre de vurderingene som følger av en behovs- eller arbeidsevnevurdering. Samtidig skal vedtaket danne grunnlag for utarbeidelsen av en aktivitetsplan, alternativt et kvalifiseringsprogram der dette er aktuelt.

Oppfølgingsvedtaket skal altså både fastslå hvilken *nåsituasjon* den enkelte bruker er i, i forhold til arbeidslivet eller dagliglivet, samt *målet* for videre innsats og aktuelle virkemidler for å nå målet.

Oppfølgingsvedtaket kan ha fire alternative utfall:

Standardinnsats (tidligere ”ordinær bistand”): Standardinnsats tilbys brukere som forventes å kunne nå sitt mål om arbeid hovedsakelig gjennom egenaktiviteter og i løpet av relativt kort tid, eksempelvis jobbsøkere med kvalifikasjoner som er etterspurt i arbeidsmarkedet, jobbskiftere, nyutdannede osv. Dette utfallet innebærer en innsats fra NAV som i hovedsak kun omfatter de generelle tjenestene som er tilgjengelig for alle brukere. Individuelt tilpassede tjenester kan tilbys i form av formidlingsbistand, veiledning i yrkesvalg, jobbsøking og lignende. Brukeren har ikke rett til en aktivitetsplan, men bør kunne tilbys dette dersom det er hensiktsmessig eller dersom brukeren selv ønsker det.

Situasjonsbestemt innsats (tidligere ”moderat bistand”): Situasjonsbestemt innsats tilbys brukere som har vansker med å skaffe seg eller beholde arbeid. Ofte vil dette behovet ha sammenheng med endringer i arbeidsmarkedet eller en mismatch mellom den enkeltes kvalifikasjoner og arbeidslivets krav. Ikke fullført videregående opplæring vil i økende grad innebære en slik mismatch. Fullført grunnopplæring anses som minimum for omstillingsevne og varig tilnytning til et arbeidsliv som i stigende grad etterspør utdannet arbeidskraft fremfor ufaglært. Behov for situasjonsbestemt innsats kan videre oppstå grunnet språkproblemer der eksempelvis fremmedspråklige ikke møter de kravene som stilles til å beherske norsk i arbeidslivet. Det må forventes at behovet for situasjonsbestemt innsats vil øke når ledigheten er høy. I tillegg til brukerens egeninnsats innebærer dette utfallet en innsats fra NAV som kan omfatte kortere aktiviteter og tjenester som kvalifisering og jobbsøking, foruten de generelle tjenestene. Brukeren har rett til å delta i utformingen av en aktivitetsplan.

Spesielt tilpasset innsats (tidligere ”nedsatt arbeidsevne”): Spesielt tilpasset innsats tilbys brukere som etter en arbeidsevnevurdering har fått fastslått at arbeidsevnen er nedsatt, samtidig som det legges til grunn at brukeren vil kunne skaffe seg eller beholde arbeid gjennom egeninnsats og en innsats fra NAV eller andre samarbeidende aktører. Det presiseres at det skal legges til grunn en vid tolkning av brukers mulighet til å skaffe seg eller beholde arbeid, jf 4.1.3. Utfallet innebærer at innsatsen fra NAV kan omfatte både kortere og lengre aktiviteter og tjenester i tillegg til de generelle tjenestene. NAVs innsats vil ofte skje i kombinasjon med virkemidler fra andre, for eksempel medisinsk behandling og

rehabilitering, tilrettelegging, sosial trening/oppfølging m.v. Brukeren har rett til å delta i utformingen av en aktivitetsplan, eventuelt et kvalifiseringsprogram.

Varig tilpasset innsats (tidligere ”varig nedsatt arbeidsevne”): Varig tilpasset innsats tilbys brukere som etter en arbeidsevnevurdering har fått fastslått at arbeidsevnen er varig nedsatt, og at brukeren ikke vil kunne skaffe seg eller beholde ordinært arbeid gjennom en innsats fra NAV eller andre samarbeidende aktører. Vanligvis er uførepensjon den aktuelle ytelsen for brukeren med varig tilpasset innsats, men utfallet kan også omfatte brukere som ikke fyller vilkårene i Folketrygdlovens kap.12 og derfor ikke vil ha rett til uførepensjon. Det legges til grunn at utfallet varig tilpasset innsats kun i et fåtall tilfeller vil være utfallet etter en første arbeidsevnevurdering. Vanligvis kreves det at det er forsøkt ulike arbeidsrettede virkemidler og at dette utfallet derfor først er aktuelt når det er fastslått at ingen virkemidler anses å kunne føre fram til ordinært arbeid. Utfallet innebærer at innsatsen fra NAV kan omfatte både tidsbegrensede og varige aktiviteter og tjenester i tillegg til de generelle tjenestene. NAVs innsats vil ofte skje i kombinasjon med virkemidler fra andre, for eksempel medisinsk behandling og rehabilitering, sosial trening/oppfølging m.v. Brukeren har ikke rett til en aktivitetsplan, men bør kunne tilbys dette dersom det er hensiktsmessig eller dersom brukeren selv ønsker det.

Utfallene er styrende for hvilke momenter som for øvrig skal inngå i oppfølgingsvedtaket, og for hvorvidt brukeren har rett til aktivitetsplan som beskriver den videre samhandlingen mer i detalj.

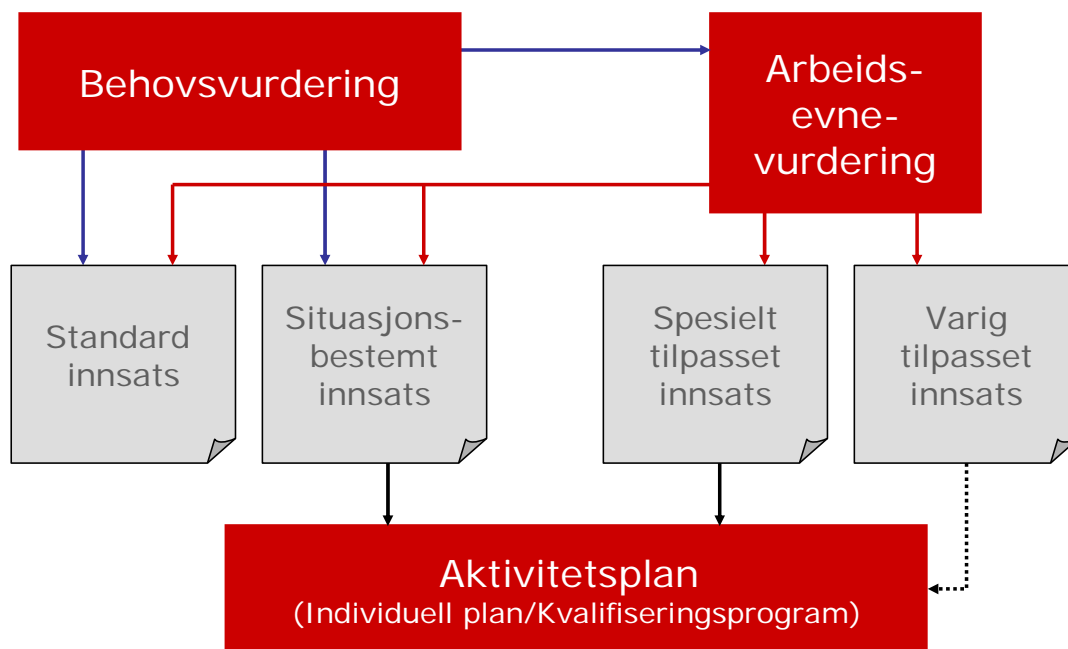
Oppfølgingsvedtaket skal gi brukeren en skriftlig vurdering av:

- sine muligheter for å komme i arbeid
- hva slags arbeid som skal være målet
- behovet for bistand for å komme i arbeid
- om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt
- hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

Modellen viser hvilke vurderinger (a-e) som skal ligge til grunn ved de ulike utfallene:

	Standard innsats	Situasjonsbestemt innsats	Spesielt tilpasset innsats	Varig tilpasset innsats
sine muligheter for å komme i arbeid	×	×	×	×
hva slags arbeid som skal være målet	×	×	×	×
behovet for bistand for å komme i arbeid	×	×	×	×
om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt			×	×
hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren		×	×	×

Forholdet mellom elementene i oppfølgingsmetodikken og de ulike utfallene av oppfølgingsvedtak:

Modellen viser arbeidsflyten fra behovsvurdering og arbeidsevnevurdering, via de fire utfallene av oppfølgingsvedtak til aktivitetsplan.

- En behovsvurdering er normalt tilstrekkelig for å kunne gi utfallene standardinnsats og situasjonsbestemt innsats.
- En arbeidsevnevurdering er nødvendig for å kunne gi utfallene spesielt tilpasset innsats og varig tilpasset innsats.
- Arbeidsevnevurderingen kan også føre til utfallene standardinnsats og situasjonsbestemt innsats.

3.2 Ansvar og organisering

Ansvar for gjennomføringen av NAV-lovens § 14a er lagt til Arbeids- og velferdsetaten. I departementets høringsnotat av 11.12.2007 presiseres det imidlertid at staten vil kunne delegerer myndigheten til å fatte oppfølgingsvedtak etter § 14a til de kommunalt ansatte i NAV-kontoret (jf NAV-lovens § 14 om samarbeid og oppgavedeling). NAV-lovens § 14a gjelder alle brukere som har behov for bistand rettet mot arbeid, uavhengig om brukeren primært har behov for statlige ytelser og tjenester eller kommunale ytelser og tjenester. Det er derfor nødvendig at alle ansatte ved *NAV-kontoret* med ansvar for oppfølging av brukerne også skal kunne fatte oppfølgingsvedtak. Normalt skal oppfølgingsvedtaket fattes av den veileder ved NAV-kontoret som har ansvaret for oppfølgingen av den aktuelle brukeren.

Ettersom ansvaret for gjennomføringen av NAV-lovens § 14a er lagt til Arbeids- og velferdsetaten innebærer dette også at klager på oppfølgingsvedtak etter denne bestemmelsen må behandles gjennom de statlige klageorganene. I loven heter det at ”vedtak etter første ledd kan påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer”. Dette betyr at klager på oppfølgingsvedtak som primært er fattet ut fra behov for kommunale tjenester, eksempelvis kvalifiseringsprogram, likevel må behandles i NAV Klageinstans, altså i det statlige klageorganet. For at denne løsningen ikke skal gi utilsiktede konsekvenser ved at brukere med behov for statlige vs. kommunale tjenester vurderes ulikt, er det vesentlig at det enkelte NAV-kontor sikrer en enhetlig forståelse for hvordan vurderingene knyttet til § 14a skal praktiseres. Det anbefales følgelig at det *ikke* legges opp til team som kun foretar arbeidsevnevurderinger rettet mot arbeidsavklaringspenger, eller kun foretar arbeidsevnevurderinger rettet mot kvalifiseringsprogram osv.

Behandling av klager på oppfølgingsvedtak omtales mer inngående i kapittel 8.

4. Behovsvurdering

Behovsvurderingen er en første vurdering av hvilket bistandsbehov brukeren har for å komme i arbeid. Behovsvurderingen innebærer dermed også å identifisere brukere som *kan ha* behov for mer omfattende bistand og som derved skal tilbys en arbeidsevnevurdering. Behovsvurderingen vil således omfatte alle brukere av NAV hvor bestillingen tilsier bistand for å skaffe seg eller beholde arbeid.

Brukere som kun har behov for tjenester og ytelser som ikke er rettet mot arbeid eller aktivitet skal ikke tilbys behovsvurdering. Enslige forsørgere eller unge gjenlevende som mangler utdanning og/eller arbeidserfaring kan likevel ha behov for en behovsvurdering selv om formelle rettigheter til livsoppholdsytelser er til stede (f eks overgangsstønad når barnet er mellom 1 og 3 år). Det er viktig at disse kommer i gang med et utdannings-/kvalifiseringsløp mens de ennå har stønadsrett, slik at de kan bli selvforsørgende når stønadsretten opphører.

Utgangspunktet for behovsvurderingen er å avdekke om brukeren er i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid på egen hånd eller om det er behov for innsats fra NAV som kan hjelpe brukeren på vei. Dersom det er behov for virkemidler må det videre vurderes om dette skyldes situasjonsbestemte forhold som; konjunktursvingninger, mangelfull/utdatert kompetanse eller om det skyldes at brukeren har en nedsatt arbeidsevne.

Behovsvurderingen bygger på de faktaopplysningene som framkommer av en registrering i Arena/nav.no og de opplysningene bruker selv gir. I noen tilfeller vil også annen supplerende informasjon kunne være tilgjengelig, for eksempel fra sykefraværsoppfølgingen der brukeren er sykmeldt. I tillegg til informasjon om brukers arbeidspraksis, utdanning og øvrige kompetanse må det i hvert enkelt tilfelle vurderes hva som er relevant for å kunne ta stilling til videre bistandsbehov.

4.1 Rett til en behovsvurdering

§ 14a første ledd, første punktum regulerer retten til en behovsvurdering: *Alle som henvender seg til kontoret, og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, har rett til å få vurdert sitt bistandsbehov.*

Denne bestemmelsen regulerer retten til behovsvurderingen (inkludert arbeidsevnevurderingen). Bestemmelsen har fire skjønnsstemaer:

- ”Alle som *henvender seg til kontoret*”
- ”... og som *ønsker eller trenger bistand...*”
- ”... for å *komme i arbeid*”
- ”har *rett til å få vurdert sitt bistandsbehov*”

4.1.1 ”Alle som *henvender seg til kontoret*”

Brukeren kan henvende seg til sitt NAV-kontor på en rekke måter, eksempelvis: ved personlig oppmøte; gjennom sykemelding/sykefraværsoppfølging i bedrift; framsatt krav om ytelser/tjenester; via selvregistrering på internett; pr telefon eller pr brev. En henvendelse kan også skje via en verge eller en fullmektig. I noen tilfeller er henvendelsen initiert gjennom en henvisning fra en annen instans eller ved at NAV innkaller en bruker. I slike tilfeller kreves det likevel at brukeren henvender seg til NAV-kontoret som resultat av henvisningen eller innkallingen. Behovsvurdering skal ikke gjennomføres for personer som ikke har gitt uttrykk for et bistandsbehov. Selv om bruker for tiden kun har behov for tjenester og ytelser som ikke er rettet mot arbeid eller aktivitet, kan det allikevel være behov for en behovsvurdering. For eksempel enslige forsørgere eller unge gjenlevende som mangler utdanning og/eller arbeidserfaring, kan ha behov for en behovsvurdering med tanke på å komme i gang med et utdannings-/kvalifiseringsløp mens de ennå har stønadsrett, slik at de kan bli selvforsørgende når stønadsretten opphører.

Dersom utfallet åpenbart vil bli ”standardinnsats” og dette bygger på opplysninger fra brukeren gitt ved selvregistrering eller ved sykefraværsoppfølging er det ikke nødvendig at brukeren kalles inn i forbindelse med behovsvurdering. Vedtaket kan da sendes pr post. I alle andre tilfeller skal det ikke gjennomføres behovsvurderinger uten at brukeren selv deltar.

4.1.2 ”... og som *ønsker eller trenger bistand...*”

Behovsvurderingen skal alltid skje med utgangspunkt i brukerens eget ønske. Ofte vil behovsvurderingen iverksettes ved at en person selv *ber* om service eller tjenester fra NAV. I andre tilfeller skjer dette etter at NAV har informert om vilkår for tjenester og ytelser, og om konsekvenser av å ikke delta i en behovsvurdering.

4.1.3 ”... for å *komme i arbeid*”

Med *arbeid* menes ethvert inntektsgivende arbeid, inkludert sysselsetting i skjermet sektor. Formuleringen ”komme i arbeid” omfatter både det å *beholde* eksisterende arbeid, og å *skaffe* seg nytt arbeid. Retten til behovsvurdering gjelder også der hvor målet om inntektsgivende arbeid antas å ligge langt fram i tid.

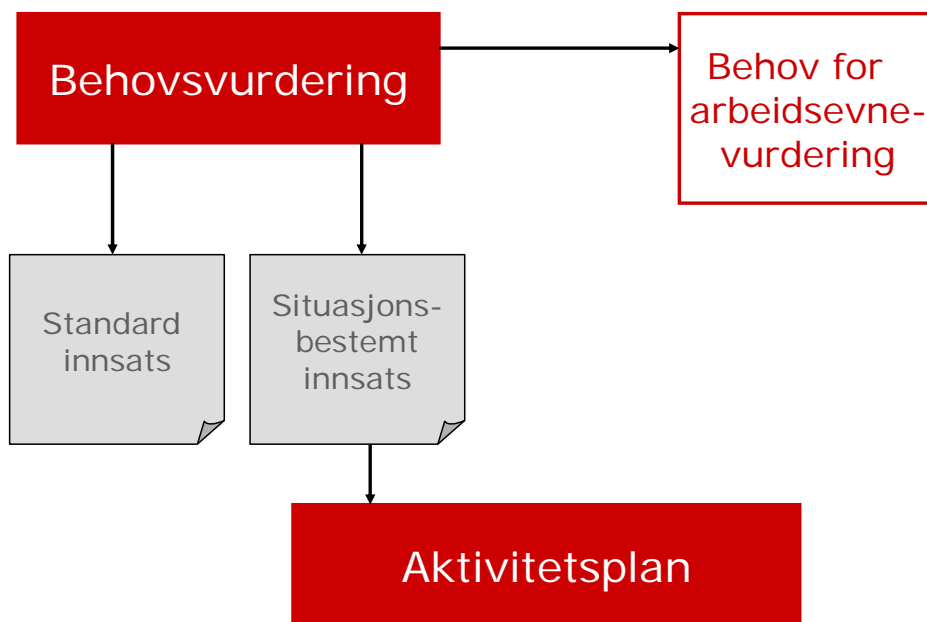
Det presiseres at det skal legges til grunn en vid tolkning av brukers mulighet for å komme i arbeid. Selv om sjansene for øyeblikket anses som små, eller det trolig vil kunne ta flere år før målet om arbeid er sannsynlig, skal vurderingen likevel ta utgangspunkt i et mål om arbeid. Virkemidlene kan likevel i første omgang primært handle om å bevare funksjonsevnen (eksempelvis medisinsk behandling, rusbehandling, hvile, trening o.l.), som et nødvendig grunnlag for senere å kunne styrke arbeidsevnen.

4.1.4 ”har rett til å få vurdert sitt bistandsbehov”

Når brukeren har en rett til å få vurdert sitt bistandsbehov innebærer dette også at NAV har en plikt til å imøtekomme dette. Brukeren kan avstå fra retten til å få vurdert sitt bistandsbehov. Dersom brukeren avstår fra retten må vedkommende opplyses om at dette vil kunne få konsekvenser for videre tilbud fra NAV, for eksempel ved at det ikke kan tilstås ytelser eller tilbys tjenester.

Som ledd i vurderingen av bistandsbehovet kan det være aktuelt å tilby avklaringstiltak eller andre virkemidler som bidrar til å belyse bistandsbehovet. Bruk av tiltak i denne forbindelse krever ikke aktivitetsplan.

4.2 Utfall av en behovsvurdering

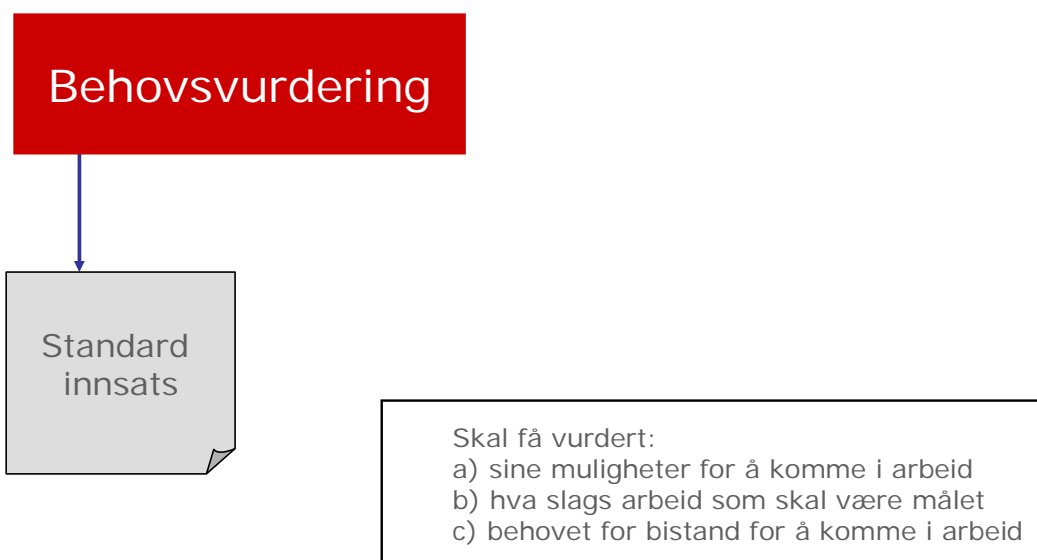
Behovsvurderingen kan ha tre utfall:

- *Standardinnsats*
- *Situasjonsbestemt innsats*
- *Behov for arbeidsevnevurdering*

Ved *Behov for arbeidsevnevurdering* skal det iverksettes en arbeidsevnevurdering. Det skal ikke fattes oppfølgingsvedtak før arbeidsevnevurderingen er gjennomført

4.3 Standardinnsats

Standardinnsats tilbys brukere som forventes å kunne nå sitt mål om arbeid hovedsakelig gjennom egenaktiviteter og i løpet av relativt kort tid, eksempelvis jobbsøkere med kvalifikasjoner som er etterspurt i arbeidsmarkedet, jobbskiftere, nyutdannede osv. Dette utfallet innebærer en innsats fra NAV som i hovedsak kun omfatter de generelle tjenestene som er tilgjengelig for alle brukere. Individuelt tilpassede tjenester kan tilbys i form av formidlingsbistand, veiledning om yrkesvalg, jobbsøking og lignende. Brukeren har ikke rett til en aktivitetsplan, men bør kunne tilbys dette dersom det er hensiktsmessig eller dersom brukeren selv ønsker det.

Oppfølgingsvedtak med utfall ”standardinnsats” skal ivareta følgende:

- a) sine muligheter for å komme i arbeid
- b) hva slags arbeid som skal være målet
- c) behovet for bistand for å komme i arbeid

a) Sine muligheter for å komme i arbeid

Ved standardinnsats forventes brukeren å komme i arbeid uten annen individuell innsats fra NAV enn generelle tjenester som er tilgjengelig for alle brukere, altså en standard innsats. Brukere uten ansettelsesforhold forventes å kunne skaffe seg arbeid etter en periode med jobbsøking. Brukere med ansettelsesforhold forventes å kunne vende tilbake til arbeid etter en periode som permittert. Korttidssykemeldte er ikke i målgruppen for oppfølgingsvedtaket.

b) Hva slags arbeid som skal være målet

Målet skal så langt det er mulig beskrives gjennom et konkret yrke eller en yrkesgruppe. Fastsettelsen av brukerens mål skal ta utgangspunkt i brukerens egne ønsker og NAVs vurderinger av mulighetene i arbeidsmarkedet, lokalt og nasjonalt. Målet skal være retningsgivende for videre innsats:

- *Brukere uten ansettelsesforhold:* Brukerens egne jobbønsker legges til grunn, men brukeren skal være tilgjengelig for ethvert arbeid i Norge som vedkommende kan ta imot og/eller utføre. Stønadsmottakere etter folketrygdloven kapittel 15, 16 og 17 som ikke må stå tilmeldt NAV som reell arbeidssøker for å ha rett til stønad, plikter ikke å være tilgjengelig for arbeid og det vil dermed ikke ha noen konsekvens for ytelsene dersom de ikke tar imot tilbud om arbeid.
- *Brukere med ansettelsesforhold:* Målet forutsettes å være å vende tilbake til opprinnelig arbeid/arbeidsplass. Dersom det ikke er aktuelt å vende tilbake til opprinnelig arbeidsgiver vurderes brukeren tilsvarende brukere uten ansettelsesforhold. Stønadsmottakere etter folketrygdlovens kap. 15, 16 og 17 har ikke plikt til å vende tilbake til opprinnelig arbeidsplass.

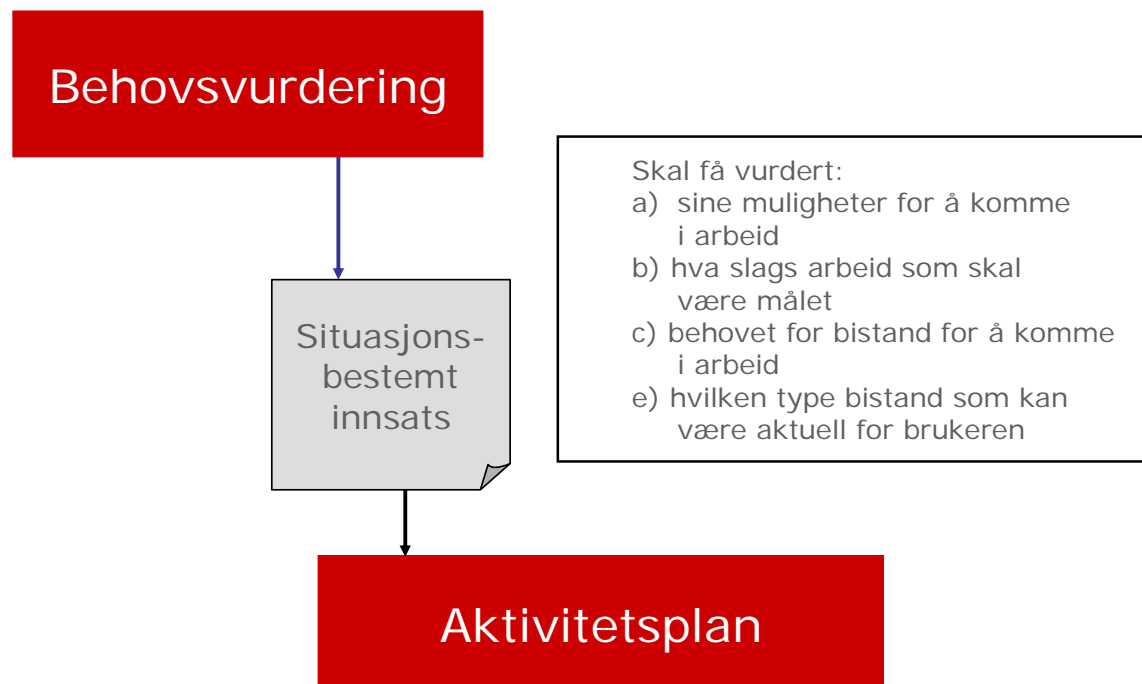
c) Behovet for bistand for å komme i arbeid

Ved standardinnsats legges det til grunn at brukeren ikke har behov for individuell innsats fra NAV, utover generelle tjenester, for eksempel formidling, selvbetjeningstjenester, informasjonsmøter med mer.

4.4 Situasjonsbestemt innsats

Situasjonsbestemt innsats tilbys brukere som har vansker med å skaffe seg eller beholde arbeid. Ofte vil dette behovet ha sammenheng med endringer i arbeidsmarkedet eller en mismatch mellom den enkeltes kvalifikasjoner og arbeidslivets krav. Ikke fullført videregående opplæring vil i økende grad innebære en slik mismatch. Fullført grunnopplæring anses som minimum for varig tilnytning og omstillingsevne i arbeidslivet som etterspør utdannet arbeidskraft fremfor ufaglært. Typisk vil det være relativt flere arbeidssøkere med behov for situasjonsbestemt innsats når ledigheten er høy. Behov for situasjonsbestemt innsats kan videre oppstå grunnet språkproblemer der eksempelvis fremmedspråklige ikke møter de kravene som stilles til å beherske norsk i arbeidslivet. I tillegg til brukerens egeninnsats innebærer dette utfallet en innsats fra NAV som kan omfatte kortere aktiviteter og tjenester som kvalifisering og jobbsøking, i tillegg til de generelle tjenestene. Brukeren har rett til å delta i utformingen av en aktivitetsplan.

Stønadsmottakere etter folketrygdloven kapittel 15, 16 og 17 vil i henhold til gjeldende regelverk (§ 15-12) ha rett til stønad under utdanning dersom de mangler formell utdanning med yrkeskompetanse. Dette gjelder selv om brukeren er i et ansettelsesforhold og uavhengig av om NAV kan tilby passende arbeid eller kvalifiseringstiltak av kortvarig karakter. Rett til stønad under utdanning er uavhengig av om brukerens arbeidsevne er nedsatt eller ei. Det vil derfor i de fleste tilfeller være tilstrekkelig med en behovsvurdering og vedtak om situasjonsbestemt innsats.

Oppfølgingsvedtak med utfall "situasjonsbestemt innsats" skal ivareta følgende:

- a) sine muligheter for å komme i arbeid
- b) hva slags arbeid som skal være målet
- c) behovet for bistand for å komme i arbeid
- e) hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

a) Sine muligheter for å komme i arbeid

Ved situasjonsbestemt innsats forventes brukeren å kunne skaffe seg eller beholde arbeid ved eksempelvis kortvarige tiltak (unntak: stønadsmottakere etter folketrygdloven kapittel 15, 16 og 17, jf over). Ved dette utfallet vil det særlig være forhold i omgivelsene som er utslagsgivende for den enkeltes innsatsbehov, for eksempel lav etterspørsel etter arbeidskraft, eller høye krav til kompetanse i arbeidslivet.

b) Hva slags arbeid som skal være målet

Målet skal så langt det er mulig beskrives gjennom et konkret yrke eller en yrkesgruppe. Fastsettelsen av brukerens mål skal ta utgangspunkt i brukerens egne ønsker og vurderinger av mulighetene i arbeidsmarkedet, lokalt og nasjonalt. Målet skal være retningsgivende for videre innsats.

- *Brukere uten ansettelsesforhold:* Brukerens egne jobbønsker legges til grunn, men brukeren skal være tilgjengelig for ethvert arbeid i Norge som vedkommende kan ta imot og/eller utføre. Stønadsmottakere etter folketrygdloven kapittel 15, 16 og 17 som ikke må stå tilmeldt NAV som reell arbeidssøker for å ha rett til stønad, plikter ikke å være tilgjengelig for arbeid og det vil dermed ikke ha noen konsekvens for ytelsene dersom de ikke tar imot tilbud om arbeid.

- *Brukere med ansettelsesforhold*: Målet forutsettes å være å vende tilbake til opprinnelig arbeid/arbeidsplass. Dersom det ikke er aktuelt å vende tilbake til opprinnelig arbeidsgiver vurderes brukeren tilsvarende brukere uten ansettelsesforhold. Stønadsmottakere etter folketrygdlovens kapittel 15, 16 og 17 har ikke plikt til å vende tilbake til opprinnelig arbeidsplass.

c) Behovet for bistand for å komme i arbeid

Ved situasjonsbestemt innsats forventes brukeren å ha behov for ett eller flere kortvarige tiltak. Brukeren har rett til å delta i utarbeidelsen av en aktivitetsplan.

e) Hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

Innsatsen som NAV har ansvar for angis gjennom forhåndsdefinerte aktivitetskategorier. For øvrig vises det til kap.6.

5. Arbeidsevnevurdering

Med arbeidsevne menes den enkeltes evne til å møte de krav som stilles i utførelsen av et arbeid eller deltakelse i dagliglivet. Enkelt uttrykt beskrives arbeidsevne som brukerens nåværende avstand til målet om arbeid eller deltakelse. Med andre ord legges det her til grunn at arbeidsevnen er et resultat av *relasjonen* mellom den enkeltes ressurser og begrensninger på den ene siden og omgivelsenes krav og forventninger på den andre siden. I vurderingen av arbeidsevnen må det derfor tas hensyn til hva brukeren kan og hva brukeren ikke kan, hvilke ressurser han/hun har (eks. kompetanse, helse og arbeidskapasitet), og forhold i miljøet som kan sette bremsen for, eller fremme deltakelse i arbeidslivet. Slike hindre kan være alt fra oppgaver som ikke matcher personens kunnskapsnivå; krav til tempo i utføring av arbeidsoppgaver eller redusert tilgjengelighet til tjenester, fasiliteter eller bygninger. Samtidig må det vurderes hvilke tilpasninger og virkemidler som kan bidra til å endre kravene fra omgivelsene.

Det primære formålet med arbeidsevnevurderingen er å fastslå om brukeren har nedsatt arbeidsevne eller ei. I dette ligger en vurdering av om brukeren har fått arbeidsevnen nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid. Dersom nedsettelsen av arbeidsevnen fører til at brukeren ikke er i stand til å fortsette i sitt arbeid, eller ikke er i stand til å skaffe seg arbeid, vil konklusjonen være *nedsatt arbeidsevne*. Andre årsaker enn de som inngår i ressursprofilen kan ikke legges til grunn for konklusjonen nedsatt arbeidsevne, for eksempel dersom brukeren ikke har lyst til å ta i mot arbeid som vedkommende er kvalifisert for og ellers er i stand til å utføre.

Brukerens **Egenvurdering** er en metodisk tilnærming for å sikre aktiv egendeltakelse og engasjement hos brukeren i hele prosessen. Egenvurderingen er brukerens redskap for refleksjon rundt og vurdering av egne muligheter, og skal samtidig bidra til brukermedvirkningen i den videre samhandlingen med NAV. Egenvurderingen skal som hovedregel ligge til grunn for utarbeidelsen av ressursprofilen.

Med **Ressursprofil** menes en systematisk kartlegging og framstilling av brukerens ressurser og hindringer. Ressursprofilen skal sikre at alle nødvendige faktaopplysninger

og vurderinger blir veid opp mot hverandre. Profilen skal gi en helhetlig og treffsikker beskrivelse av brukerens ressurser sett opp mot brukerens mål. Basert på forutsetningen om at arbeidsevnen ligger i skjæringspunktet mellom individets ressurser og hindringer og omgivelsenes krav og forventninger, må ressursprofilen ivareta både individforhold og omgivelsesforhold. Individforholdene skal belyse brukerens ressurser og hindringer, mens omgivelsesforholdene skal belyse krav og forventninger fra arbeidsgiver, kollegaer, arbeidsmarked, nærmiljø, familie m.fl. I ressursprofilen inngår følgende forhold:

Individets ressurser og hindringer:

- *Arbeidserfaring*
- *Utdanning, kompetanse, ferdigheter*
- *Interesser/fritid*
- *Personlige muligheter og utfordringer*
- *Sosiale og materielle forhold*
- *Helse*

Omgivelsenes krav og forventninger:

- *Arbeidslivsforhold*
- *Dagliglivsforhold*

Sammenfatning av ressursprofil:

- Hvert av de relevante individ- og omgivelsesforholdene beskrives med *fakta*.
- For hvert av de relevante forholdene vurderes *konsekvensen* for brukerens ressurser og hindringer.
- Når alle *relevante* forhold er vurdert, sammenstilles disse i en helhetlig vurdering av brukerens ressurser og hindringer – en **Arbeidsevnevurdering**.

5.1 Rett til en arbeidsevnevurdering

§ 14a første ledd, andre punktum regulerer retten til en arbeidsevnevurdering: *Brukere som har behov for en mer omfattende vurdering av sitt bistandsbehov har rett til å få en arbeidsevnevurdering.*

Denne bestemmelsen regulerer retten til arbeidsevnevurderingen. Bestemmelsen har følgende skjønnstemaer:

- ”... har behov for en mer omfattende vurdering”
- ”... har rett til å få en arbeidsevnevurdering”

5.1.1 ”... har behov for en mer omfattende vurdering”

Dersom behovsvurderingen gir grunn til å anta at standardinnsats eller situasjonsbestemt innsats ikke er tilstrekkelig for å komme i jobb, skal det foretas en mer omfattende vurdering (arbeidsevnevurdering). Dersom brukeren skal vurderes for langvarige tiltak må det gjennom en arbeidsevnevurdering dokumenteres at bruker har fått sin arbeidsevne nedsatt slik at vedkommende hindres i å skaffe seg eller beholde inntektsgivende arbeid.

Arbeidsevnevurderingen skal alltid foretas dersom det er satt fram krav om kvalifiseringsprogram, arbeidsavklaringspenger eller uføreytelser, eller dersom en av disse vurderes som aktuell. Gjennomføring av arbeidsevnevurdering kan inngå som et vilkår for rett til økonomisk sosialhjelp, jf lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 20.

Dersom brukeren er forhindret fra å delta i en arbeidsevnevurdering på grunn av alvorlig sykdom, sykehusinnleggelse, institusjonsopphold og lignende skal det ikke gjennomføres en ordinær arbeidsevnevurdering eller fattes et oppfølgingsvedtak. Ved krav om arbeidsavklaringspenger eller uførepensjon kan det unntaksvis foretas en forenklet arbeidsevnevurdering hvor bruker ikke deltar. I slike tilfeller må ordinær arbeidsevnevurdering og oppfølgingsvedtak gjennomføres når brukeren er i stand til å delta.

I tillegg kan arbeidsevnevurdering også tilbys i andre situasjoner, for eksempel i sykefraværsoppfølging på arbeidsplassen.

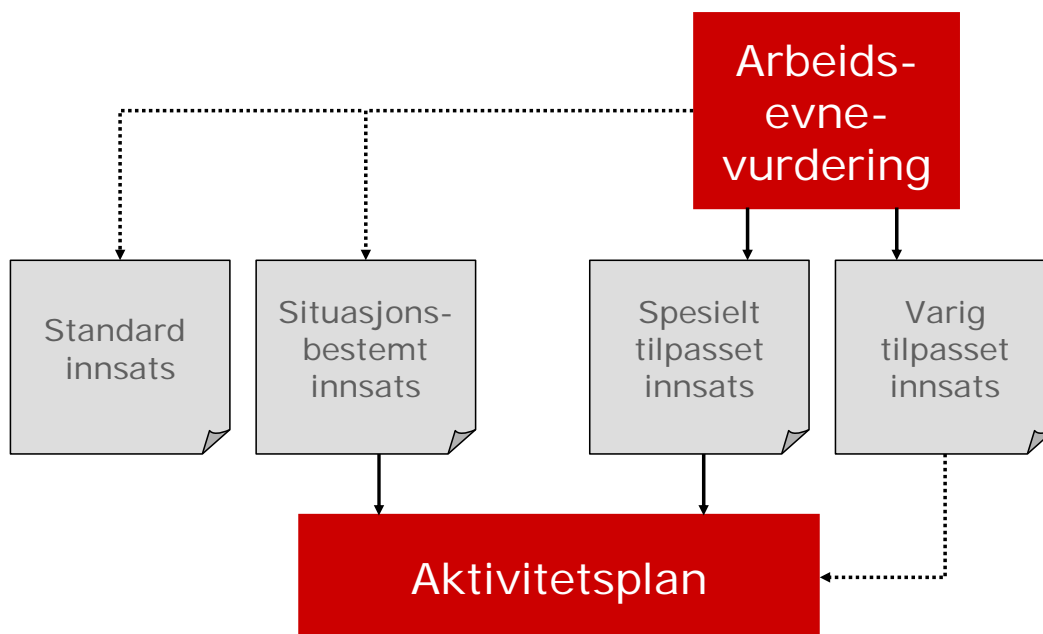
Arbeidsevnevurderingen skal revideres når det foreligger endringer i individ- eller omgivelserforhold som kan ha konsekvenser for brukers muligheter til å skaffe seg eller beholde arbeid, eller endringer som kan påvirke gjennomføringen av planen eller avtalte aktiviteter.

5.1.2 ”har rett til å få en arbeidsevnevurdering”

Når brukeren har en rett til å få en arbeidsevnevurdering innebærer dette også at NAV har en *plikt* til å imøtekomme dette. Brukeren kan avstå fra retten til å få en arbeidsevnevurdering. Ettersom arbeidsevnevurdering i mange tilfeller er en forutsetning for å kunne tilstå ytelser eller tjenester, vil det å avstå fra retten kunne få konsekvenser for videre rettigheter til ytelser og tjenester. Dersom brukeren avstår fra retten, må vedkommende opplyses om at dette vil kunne ha konsekvenser for videre tilbud fra NAV. Eksempelvis krever både arbeidsavklaringspenger, kvalifiseringsprogram og langvarige tiltak at brukeren har nedsatt arbeidsevne og at det derved må gjennomføres en arbeidsevnevurdering.

Stønadsmottakere etter folketrygdloven kapittel 15, 16 og 17 vil i henhold til gjeldende regelverk (§ 15-12) ha rett til stønad under utdanning dersom de mangler formell utdanning med yrkeskompetanse. Dette gjelder selv om brukeren er i et ansettelsesforhold og uavhengig av om NAV kan tilby passende arbeid eller kvalifiseringstiltak av kortvarig karakter. Retten til stønad under utdanning er uavhengig av om brukers arbeidsevne er nedsatt og det vil derfor i de fleste tilfeller være tilstrekkelig med en behovsprøving og vedtak om situasjonsbestemt innsats. Også for disse stønadsmottakerne vil det imidlertid forekomme brukere som har behov for en mer omfattende vurdering av hvilken innsats som er nødvendig for å komme i arbeid og hvor en arbeidsevnevurdering derfor vil være et godt verktøy i oppfølgingsarbeidet.

5.2 Utfall av en arbeidsevnevurdering

Dersom konklusjonen er nedsatt arbeidsevne er følgende utfall aktuelle:

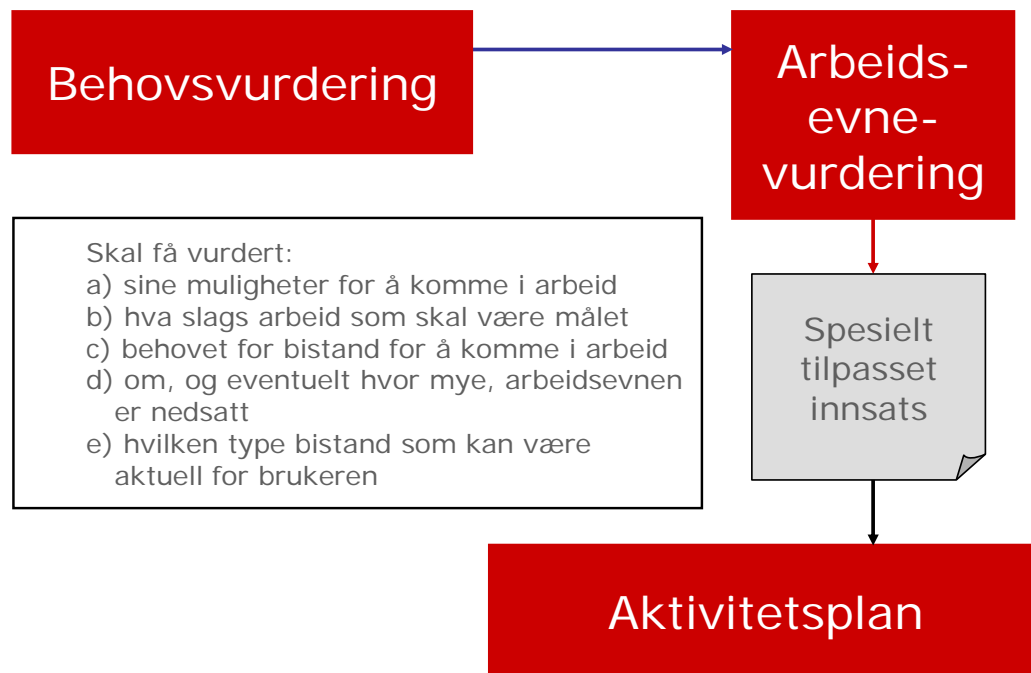
- *Spesielt tilpasset innsats*
- *Varig tilpasset innsats*

Dersom konklusjonen er at arbeidsevnen ikke er nedsatt er følgende utfall aktuelle:

- *Standardinnsats* (jf kapittel 4.3)
- *Situasjonsbestemt innsats* (jf kapittel 4.4)

5.3 Spesielt tilpasset innsats

Spesielt tilpasset innsats tilbys brukere som etter en arbeidsevnevurdering har fått fastslått at arbeidsevnen er nedsatt, og at det samtidig legges til grunn at brukeren vil kunne skaffe seg eller beholde arbeid gjennom egeninnsats og en innsats fra NAV eller andre samarbeidende aktører. Det presiseres at det skal legges til grunn en vid tolkning av brukers mulighet til å skaffe seg eller beholde arbeid, jf 4.1.3. Utfallet innebærer at innsatsen fra NAV kan omfatte både kortere og lengre aktiviteter og tjenester i tillegg til de generelle tjenestene. NAVs innsats vil ofte skje i kombinasjon med virkemidler fra andre, for eksempel medisinsk behandling og rehabilitering, tilrettelegging, sosial trening og oppfølging m.v. Brukeren har rett til å delta i utformingen av en aktivitetsplan, eventuelt et kvalifiseringsprogram.

Oppfølgingsvedtak med utfall ”spesielt tilpasset innsats” skal ivareta følgende:

- a) sine muligheter for å komme i arbeid
- b) hva slags arbeid som skal være målet
- c) behovet for bistand for å komme i arbeid
- d) om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt
- e) hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

a) Sine muligheter for å komme i arbeid

Ved spesielt tilpasset innsats forventes brukeren å komme i arbeid etter en mer omfattende innsats fra NAV, for eksempel kvalifisering/opplæring, arbeidstrening, eller i forbindelse med behandling, arbeidsrettet rehabilitering eller lignende.

b) Hva slags arbeid som skal være målet

Målet skal så langt det er mulig beskrives gjennom et konkret yrke eller en yrkesgruppe. Fastsettelsen av brukerens mål skal ta utgangspunkt i brukerens egne ønsker og vurderinger av mulighetene i arbeidsmarkedet, lokalt og nasjonalt. Målet skal være retningsgivende for videre innsats.

- *Brukere uten ansettelsesforhold:* Målet for videre innsats skal beskrive et framtidig yrke eller arbeid som brukeren vil være i stand til å nå ut fra de forholdene som er beskrevet i ressursprofilen. Det er viktig at målet for videre innsats bygger på en enighet mellom bruker og veileder, jf kapittel 6.1.
- *Alle brukere med ansettelsesforhold:* Målet forutsettes å være å vende tilbake til opprinnelig arbeid/arbeidsplass. Dersom det ikke er aktuelt å vende tilbake til opprinnelig arbeidsgiver vurderes brukeren tilsvarende brukere uten

ansettelsesforhold. Stønadsmottakere etter folketrygdlovens kapittel 15, 16 og 17 har ikke plikt til å vende tilbake til opprinnelig arbeidsplass.

c) Behovet for bistand for å komme i arbeid

Ved spesielt tilpasset innsats forventes brukeren å ha behov for en mer omfattende innsats fra NAV, for eksempel kvalifisering/opplæring, arbeidstrening, i forbindelse med langvarig behandling eller arbeidsrettet rehabilitering. Brukeren har rett til å delta i utarbeidelsen av en aktivitetsplan, eventuelt et kvalifiseringsprogram.

d) Om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt

Arbeidsevnen er *nedsatt* når brukeren hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid. Denne vurderingen skal bygge på de ressurser og hindre som framkommer av ressursprofilen.

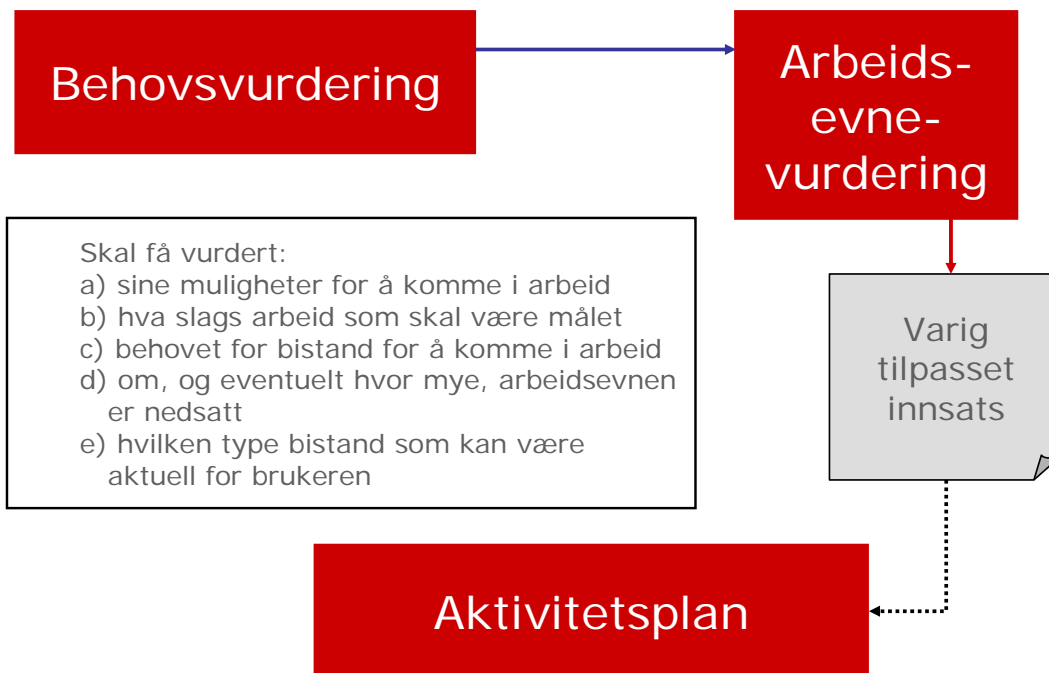
e) Hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

Aktuell bistand kan både være virkemidler som NAV har ansvaret for, og virkemidler som andre instanser rår over, eksempelvis medisinsk behandling og rehabilitering. Bistand som andre instanser rår over kan ikke inngå i oppfølgingsvedtaket, men bør inkluderes i aktivitetsplanen eller kvalifiseringsprogrammet for å sikre koordinering av innsatsen.

Innsatsen som NAV har ansvar for angis gjennom forhåndsdefinerte aktivitetskategorier. For øvrig vises det til kap.6.

5.4 Varig tilpasset innsats

Varig tilpasset innsats tilbys brukere som etter en arbeidsevnevurdering har fått fastslått at arbeidsevnen er varig nedsatt, og at brukeren ikke vil kunne skaffe seg eller beholde ordinært arbeid gjennom en innsats fra NAV eller andre samarbeidende aktører. Vanligvis er uførepensjon den aktuelle ytelsen for brukere med varig tilpasset innsats, men utfallet kan også omfatte brukere som ikke fyller vilkårene i folketrygdlovens kap.12 og derfor ikke vil ha rett til uførepensjon. Det legges til grunn at utfallet varig tilpasset innsats kun i et fåtall tilfeller vil være utfallet etter en første arbeidsevnevurdering. Vanligvis kreves det at det er forsøkt ulike arbeidsrettede virkemidler og at dette utfallet derfor først er aktuelt når det er fastslått at ingen virkemidler anses å kunne føre fram til ordinært arbeid. Utfallet innebærer at innsatsen fra NAV kan omfatte både tidsbegrensede og varige aktiviteter og tjenester i tillegg til de generelle tjenestene. NAVs innsats vil ofte skje i kombinasjon med virkemidler fra andre, for eksempel medisinsk behandling og rehabilitering, sosial trening og oppfølging m.v. Brukeren vil ha rett til å delta i utarbeidelsen av en aktivitetsplan dersom det anses som aktuelt å tilby virkemidler i den videre oppfølgingen av brukeren.

Oppfølgingsvedtak med utfall ”varig tilpasset innsats” skal ivareta følgende:

- a) sine muligheter for å komme i arbeid
- b) hva slags arbeid som skal være målet
- c) behovet for bistand for å komme i arbeid
- d) om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt
- e) hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

a) Sine muligheter for å komme i arbeid

Ved varig tilpasset innsats antas brukeren å ha små muligheter til å komme ut i ordinært arbeid fordi det må kunne antas at arbeidsevnen ikke vil kunne bedres i tilstrekkelig grad.

b) Hva slags arbeid som skal være målet

Ettersom brukeren antas å ha små muligheter til å komme ut i ordinært arbeid vil målet for videre innsats kunne være arbeid i skjermet sysselsetting, tidsbestemt lønnstilskudd, eller andre aktiviteter som bidrar til opprettholdelse av livskvalitet og funksjonsevne.

c) Behovet for bistand for å komme i arbeid

Ettersom brukeren antas å ha små muligheter til å komme ut i ordinært arbeid vil innsatsen normalt handle om finne fram til egnede, varige løsninger og følge opp brukeren i disse.

d) Om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt

Varig nedsatt arbeidsevne innebærer at NAV ikke ser muligheter for vesentlig bedring av arbeidsevnen gjennom de virkemidler som er tilgjengelige. Det presiseres at en varig sykdom ikke nødvendigvis er ensbetydende med varig nedsatt arbeidsevne.

Helsetilstandens prognose vil også kunne påvirke vurderingen. Dersom prognosen tilsier at brukerens helsetilstand over tid vil kunne forverres, eller at videre arbeid i opprinnelig stilling i seg selv bidrar til å forverre helsetilstanden vil dette tale for at nedsettelsen kan vurderes som varig, selv om den ut fra nåsituasjonen isolert sett ikke vurderes som varig.

e) Hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

Innsatsen som NAV har ansvar for angis gjennom forhåndsdefinerte aktivitetskategorier. For øvrig vises det til kap.6.

6. Beskrivelse av mål og aktuell bistand

Dette kapitlet omhandler vurderingene som skal foretas når brukerens mål og aktuell bistand skal beskrives i oppfølgingsvedtaket. Disse vurderingene utdypes i aktivitetsplanen eller kvalifiseringsprogrammet.

6.1 Beskrivelse og godkjenning av målet

Målet for NAVs innsats skal beskrives i oppfølgingsvedtaket med utgangspunkt i § 14a bokstav b "hva slags arbeid som skal være målet". Målbeskrivelsen skal sikre et tydelig arbeidsfokus og en klar målretting av den videre oppfølgingen.

For standardinnsats og situasjonsbestemt innsats beskrives målet gjennom brukers egne jobbønsker (jf. 7.3.1 og 7.3.2). For varig tilpasset innsats kan målet angis som skjermet sysselsetting eller som økt deltakelse og aktivitet i dagliglivet.

6.1.1 Spesielt om målbeskrivelse ved spesielt tilpasset innsats

For spesielt tilpasset innsats beskrives målet fortrinnsvis som et arbeid eller en yrkesretning som vil være forenlig med brukerens forutsetninger og mulighetene i arbeidsmarkedet. I de tilfellene det ikke er mulig å konkretisere målet i form av et arbeid eller en yrkesretning skal målet defineres gjennom en beskrivelse av de hensynene som må ivaretas i et framtidig yrke. Målet skal så snart som mulig i et påfølgende oppfølgingsvedtak konkretiseres.

De følgende kriteriene skal inngå i vurderingen av hva slags arbeid som skal være målet:

Brukers ønsker: I tråd med prinsipper for brukermedvirkning vil brukerens egne ønsker være av vesentlig betydning for beskrivelsen av målet.

Helsemessige forutsetninger: Et framtidig yrke må være forenlig med brukerens helsemessige begrensninger. Dette innebærer dels at yrket ikke setter helsemessige krav som vedkommende ikke vil kunne møte, dels at det ikke fører til en forverret helsesituasjon.

Utdanning og praksis: Brukerens formal- og realkompetanse danner grunnlag for å vurdere gapet mellom nåsituasjon og ønsket løsning. Det er ønskelig å bygge på den kompetanse brukeren har fra før så langt det er mulig.

Evner: Et framtidig yrke må være i tråd med brukerens evner. Yrket kan ikke stille krav til brukeren som vedkommende ikke vil være i stand til møte, enten det er av teoretisk eller praktisk art.

Muligheter på arbeidsmarkedet: Det må være sannsynlig at brukeren skal kunne nå målet sitt etter fullført plan. Dette kan påvirkes av i hvilken grad det finnes ledige stillinger, hvilke krav som stilles til ansettelsen, hvilke krav til mobilitet som yrket vil kunne innebære mv.

Utsikter til varig arbeidslivstilknytning: Det skal tas hensyn til i hvilken grad yrket vil kunne innebære en varig arbeidslivstilknytning. Dette betyr ikke nødvendigvis at det forutsettes at brukeren forblir i det samme yrket i lang tid, men at målet så langt det er mulig åpner for stabile karrieremuligheter på lik linje med andre arbeidstakere innen yrket eller yrkesgruppen.

Alder: I enkelte tilfeller vil et yrke eller en yrkesretning ikke være aktuelt dersom alder vil være et vesentlig hinder for å skaffe seg det ønskede yrket. Eksempler på dette kan være formelle aldersgrenser og lignende.

6.2 Beskrivelse av aktuell bistand

Med utgangspunkt i § 14a bokstav e skal oppfølgingsvedtaket beskrive ”hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren”. Hvilken type bistand som kan være aktuell velges fra en forhåndsdefinert liste av aktivitetskategorier:

- Arbeid
- Arbeidsrettede tiltak - Arbeidstrening
- Arbeidsrettede tiltak - Avklaring
- Arbeidsrettede tiltak – Behandling/rehabilitering
- Arbeidsrettede tiltak – Kvalifisering
- Arbeidsrettede tiltak – Oppfølgingstiltak
- Arbeidsrettede tiltak – Tilrettelagt arbeid
- Avklaring
- Behandling/utredning for lettere psykiske lidelser
- Formidling – lønnstilskudd
- Jobbsøking og jobbskaping
- Kartlegging
- Kommunal oppfølging
- Kommunale avklaringstiltak
- Kvalifiseringsprogrammet
- Medisinsk behandling og rehabilitering
- Nettbasert arbeidsmarkedsopplæring (AMO)

- Oppfølging – sykmeldt arbeidstaker
- Opplæring
- Sosial trening og mestring
- Tilrettelegging
- Tilrettelegging av arbeidsplass
- Tilrettelegging på arbeidsplassen
- Utredning i spesialenhet/andrelinje

(Sammenhengen mellom aktivitetskategorier og de enkelte aktivitetene framkommer av aktivitetslista i vedlegg 1)

Hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren må ses i forhold til målet som er beskrevet i kapittel 6.1. I oppfølgingsvedtaket må det begrunnes hvordan den aktuelle bistanden vil føre til målet. Dersom målet er beskrevet konkret med et arbeid eller en yrkesretning kan dette innebære at det er lagt sterke føringer for hvilken type bistand som er aktuell.

6.3 Aktivitetsplan

En aktivitetsplan er en beskrivelse av hvilke virkemidler som anses nødvendige og hensiktsmessige for å komme fra nåsituasjonen til målet. Planen har form av en gjensidig avtale som forplikter begge parter og som brukes for å systematisere arbeidet mot målet. Planen skal sikre forutsigbarhet og kontinuitet for begge parter samtidig som den gir en helhetlig oversikt over brukerens aktiviteter og NAVs oppfølging. Brukere som samtidig har rett kvalifiseringsprogram har ikke rett til en aktivitetsplan, imidlertid vil det kreves at aktivitetsplansfunksjonaliteten anvendes dersom brukeren skal gis tilgang til arbeidsrettede tiltak.

Aktivitetsplanen skal operasjonalisere brukerens *mål* som er beskrevet i § 14a bokstav b og hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren og som er beskrevet i § 14a bokstav e.

Virkemidler som skal iverksettes og som NAV rår over eller som NAV finansierer skal alltid inngå i planen. Virkemidler og aktiviteter som andre instanser har ansvar for, samt egenaktiviteter bør også inngå i planen. Planen skal så langt det er mulig angi hele virkemiddelkjeden der det er behov for mer enn ett virkemiddel for å nå målet. Liste over aktuelle aktiviteter og tilhørende aktivitetskategorier fra oppfølgingsvedtaket følger som vedlegg til disse retningslinjene. For øvrig vises det til [veiledning til aktivitetsplan](#).

7. Vedtaket

7.1 Innledning

Oppfølgingsvedtaket skal etter NAV-loven § 14a gi bruker en vurdering av:

- a) Sine muligheter for å komme i arbeid
- b) Hva slags arbeid som skal være målet
- c) Behovet for bistand for å komme i arbeid
- d) Om, og eventuelt hvor mye arbeidsevnen er nedsatt
- e) Hvilken type bistand som er aktuell for brukeren

Rent praktisk er dette løst ved at det skal tas stilling til tre ulike vurderingspunkter i vedtaket. Disse vurderingspunktene er:

1. Vurdering av brukerens muligheter for å komme i arbeid
2. Hva slags arbeid skal være målet?
3. Hvilke typer virkemidler kan være aktuelle for brukeren?

7.2 Vurdering av brukerens muligheter for å komme i arbeid

Gjennom en behovs- eller arbeidsevnevurdering har vi kommet frem til hvilken innsatsgruppe brukeren tilhører. Innsatsgruppe og brukerens hovedmål¹ utgjør grunnlaget for vurderingen. Det er utarbeidet standardtekster som varierer ut fra hva som er brukerens innsatsgruppe og hovedmål. Veileder skal ikke selv gjøre endringer eller tilføyelser i vedtaket på dette punktet.

Bruker blir i vedtaket informert om hvilken innsatsgruppe han tilhører, og hva NAV legger i dette.

Hvilken innsatsgruppe bruker tilhører vil være avgjørende i forhold til hvilke tiltak bruker kan tildeles. Som vedlegg til disse retningslinjene er det utarbeidet en aktivitetsliste som viser hvilke arbeidsrettede tiltak der er mulig å iverksette innenfor de ulike innsatsgruppene.

7.3 Hva slags arbeid skal være målet?

Oppfølgingsvedtaket skal ta stilling til hvilket yrke, yrkesretning eller bransje det er bruker og NAV skal rette innsatsen i mot.

7.3.1 Standardinnsats

For brukere med utfall standardinnsats legges brukers jobbønsker til grunn for målet for innsatsen. Arena henter automatisk inn de registrerte jobbønskene i oppfølgingsvedtaket.

¹ Hovedmål er angitt med enten ”beholde arbeid”, ”skaffe arbeid” eller ”øke deltakelse”

Det er kun oppfølgingsvedtak med utfallet standard innsats som det er mulig å fatte uten å innkalle bruker til samtale. Selv om NAV forutsetter at brukers jobbønsker er realistiske yrkesmål, legges det til grunn at brukeren må søke ethvert arbeid som vedkommende kan utføre.

Veilederen har mulighet til å redigere teksten, dersom det i samtale med bruker blir enighet om andre mål. Redigering av hva som skal være brukers mål skal kun gjøres når bruker er informert om det.

Det er ikke mulig å fatte et vedtak om standardinnsats for brukere med hovedmål *beholde arbeid*.

7.3.2 Situasjonsbestemt innsats

For brukere med utfall situasjonsbestemt innsats og hovedmål *skaffe arbeid* legges brukers registrerte jobbønsker til grunn for innsatsen på samme måte som for brukere med standardinnsats. For brukere med situasjonsbestemt innsats og hovedmål *beholde arbeid* legges det til grunn at tilbakeføring til tidligere arbeid skal være målet for bruker. Det er mulighet for veileder å redigere teksten.

7.3.3 Spesielt tilpasset innsats

For brukere med utfall spesielt tilpasset innsats skal veileder legge inn hva som skal være målet. Det legges ikke inn noe standardtekst for denne innsatsgruppen. Se for øvrig kapittel 6.1.

7.3.4 Varig tilpasset innsats

For brukere med utfall varig tilpasset innsats er det utformet en standardtekst til hva som skal være brukerens mål. Saksbehandler kan redigere denne teksten dersom et annet mål er mer hensiktsmessig. For denne gruppen vil målet i hovedsak ikke være ordinært arbeid. Tilrettelagt arbeid eller annen aktivitet med bistand fra NAV vil i de fleste tilfeller være målet.

7.4 Hvilke typer virkemidler kan være aktuelle for brukeren?

Under dette punktet angis hvilke type virkemidler som kan være aktuelle for bruker.

7.4.1 Standardinnsats

For brukere med standardinnsats vil det ikke være aktuelt å iverksette virkemidler. Veileder skal således ikke gjøre en vurdering av virkemidler for denne gruppen. Vurderingspunktet vil for denne gruppen bli besvart med følgende standardtekst: *Vi anser at det ikke er behov for å iverksette individuelle aktiviteter for at du skal komme i arbeid.*

7.4.2 Situasjonsbestemt innsats og spesielt tilpasset innsats

For utfallene situasjonsbestemt og spesielt tilpasset innsats skal veileder angi hvilke aktivitetskategorier som vil være aktuelle.

Veileder skal velge aktivitetskategorier fra en forhåndsdefinert liste (jf. kapittel 6.2). Det vil være anledning til å legge inn flere kategorier fra listen.

Det vil i tillegg til å velge aktivitetskategori være anledning til å skrive inn utdyping av valget i et eget fritekstfelt. Det vil også bli stilt krav til en begrunnelse for hvorfor valgt(e) aktivitetskategori(er) anses å være aktuelle for bruker.

I de tilfellene hvor det ikke er mulig å komme til enighet med bruker om hva som kan være aktuelt, skal det i begrunnelsen også forklares hvorfor ikke brukers ønsker blir lagt til grunn i vedtaket.

7.4.3 Varig tilpasset innsats

For utfallet varig tilpasset innsats skal veileder angi hvilke aktivitetskategorier som vil være aktuelle, men for denne gruppen vil ikke angivelse av aktivitetskategori være obligatorisk.

7.5 Om vedtaket

Oppfølgingsvedtaket sier noe om brukers behov for innsats. Det er således ikke et vedtak det er mulig å gi avslag på, og det vil alltid være et *positivt* vedtak.

Ved uenighet med bruker om behovet for innsats skal det fattes et vedtak om hva NAV anser er riktig innsats. Det skal også i disse tilfellene angis hva som er brukers mål og hva som kan være aktuell bistand.

Angivelsen av brukers mål og aktuell bistand vil ved uenighet om brukers behov for innsats kunne gi en begrunnelse av brukers behov for innsats, og si noe om hva NAV anser som brukers muligheter. Ved formuleringen av brukers mål i saker hvor det ikke har kommet til enighet mellom bruker og NAV vil det være hensiktsmessig å angi målet som en yrkesretning eller en bransje på et grovere nivå.

Det må presiseres at brukers mål som hovedregel skal komme fram til i en dialog med brukeren selv, men oppfølgingsvedtaket er NAV sin vurdering av brukers behov.

7.6 Oppfølgingsvedtaket, aktivitetsplan og vedtak om virkemidler

Oppfølgingsvedtaket er ikke en tildeling av virkemidler, men sier noe om hvilken retning som kan være aktuell for brukeren. NAV vil bruke vedtaket for å styre den videre innsatsen ovenfor bruker. Det kan likevel oppstå tilfeller der den aktuelle retningen som er beskrevet i vedtaket ikke er mulig å gjennomføre på en hensiktsmessig måte. Da vil det i mange tilfeller være grunnlag for å fatte et nytt oppfølgingsvedtak.

Oppfølgingsvedtaket gir ikke rett til konkrete arbeidsrettede tiltak, men angir hvilken aktivitetskategori (eller retning) som er aktuell for at målet angitt i vedtaket skal nås. For at oppfølgingsvedtaket skal fungere på en mest mulig forståelig måte for bruker vil det være lite hensiktsmessig og fatte et oppfølgingsvedtak som sier at *opplæringstiltak* kan være en aktuell kategori, for deretter å fastslå at bruker ikke fyller vilkårene for ordinær utdanning etter reglene i forskrift om arbeidsrettede tiltak - dersom det var det brukeren ønsket. For å unngå denne typen uheldige regelverkskollisjoner er det viktig at det også gjøres vurderinger etter tilgrensende regelverk før fattning av oppfølgingsvedtaket. Det må

sikres at de vurderingene som gjøres i oppfølgingsvedtaket ikke bryter med annet regelverk (jf særlig forskrift om arbeidsrettede tiltak og reglene om utdanningsstønad i folketrygdloven § 15-12). Om mulig bør det gjøres en helhetlig vurdering og planlegging hvor oppfølgingsvedtak, aktivitetsplan og tilgjengelige tiltak sees i sammenheng, med mindre dette vil forsinke tidspunktet for oppfølgingsvedtaket.

7.7 Spesielt om kvalifiseringsprogrammet

Et av vilkårene for å få innvilget kvalifiseringsprogram er at man har vesentlig nedsatt arbeidsevne. Hvorvidt arbeidsevnen er nedsatt avgjøres i en arbeidsevnevurdering. Med grunnlag i arbeidsevnevurderingen skal det fattes et oppfølgingsvedtak. Hvis resultatet er standardinnsats eller situasjonsbestemt innsats fattes vedtaket som beskrevet ovenfor. Dette vil føre til avslag på kvalifiseringsprogrammet. En bruker kan også ha nedsatt arbeidsevne, men likevel få avslag på kvalifiseringsprogrammet etter andre inngangsvilkår.

Hvis resultatet er spesielt tilpasset innsats kan det i disse sakene være vanskelig å si noe spesifikt om hva som skal være målet for bruker, ettersom dette er noe som skal avklares i kvalifiseringsprogrammet. I oppfølgingsvedtaket bør man da kun vise til at brukers mål avklares og kvalifiseringsprogrammet angis som en aktuell aktivitetskategori.

7.8 Utløp av oppfølgingsvedtaket

Oppfølgingsvedtaket har ingen sluttdato. Sluttdatoer i et oppfølgingsløp skal nedfelles i aktivitetsplanen.

Det kan fattes mange påfølgende oppfølgingsvedtak, men det vil til enhver tid kun være et oppfølgingsvedtak som har status iverksatt. Tidligere vedtak avsluttes automatisk når det fattes et nytt vedtak.

Det er ikke mulig å stanse eller avslå et oppfølgingsvedtak så lenge brukeren skal ha oppfølging fra NAV. Vedtaket vil være aktivt så lenge bruker er aktiv i Arena.

8. Klage- og anke

8.1 Behovs- og arbeidsevnevurderingen

Et vedtak etter § 14a er en vurdering av brukerens behov for innsats, og utfallet på vedtaket kan være at brukeren har behov for standardinnsats, situasjonsbestemt innsats, spesielt tilpasset innsats eller varig tilpasset innsats.

De ulike innsatsgruppene har betydning for hvilke tiltak som vil kunne være tilgjengelig for brukeren. Det er viktig å være oppmerksom på at selv om et tiltak vil kunne være tilgjengelig for bruker, har brukeren ikke noe rettskrav på å få dette tiltaket. Brukeren kan

derfor ikke klage på oppfølgingsvedtaket over ikke å ha fått tiltak. Klageadgangen over tiltakene er regulert i tiltaksforskriften.

Brukeren kan klage over utfallet av behovs- og arbeidsevnevurderingen. Det vil si at brukeren kan klage dersom han mener at han har et annet behov for innsats enn det NAV har kommet til. Utfallet av en klage kan bli at vedtaket omgjøres, eller at det besluttes å foreta en ny behovs- eller arbeidsevnevurdering fordi den første ikke har vært grundig nok. En omgjøring til et annet utfall, betyr likevel ikke at brukeren har rett til tiltak eller andre virkemidler innenfor den nye utfallskategorien.

8.2 Aktivitetsplanen

Aktivitetsplanen er et arbeidsverktøy og gir i seg selv ikke brukeren rett til de tiltak og aktiviteter som er beskrevet i planen. Planen vil dermed måtte følges opp med beslutninger om tildeling av tiltak, tjenester og ytelser.

Brukere som har fått fastslått at de har et bistandsbehov har rett til en aktivitetsplan og kan påklage at det ikke er utarbeidet en aktivitetsplan. Innholdet i planen kan imidlertid ikke påklages.

8.3 Klagefrist

Fristen for å klage over vedtak etter § 14a er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet fram til brukeren.

Klage settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der klageren bor eller oppholder seg, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet.

Klage over vedtak etter § 14a skal behandles av NAV Klageinstans. Utfallet av klagesaksbehandling hos klageinstansen er endelig. Det vil si at vedtaket kan ikke ankes videre til trygderetten.

Vedlegg 1 – Aktivitetsliste

Denne liste viser de aktuelle aktivitetskategoriene som er tilgjengelige for oppfølgingsvedtaket, samt tilhørende aktiviteter som kan inngå i aktivitetsplanen. Aktivitet i *kursiv* må skrives inn i aktivitetsplanen i fritekst.

Aktiviteter til § 14a -vedtaksbrevet	Aktivitet i aktivitetsplanen
Arbeid	<i>Gradert sykmelding</i>
	<i>Aktiv sykmelding</i>
	Fulltidsjobb
	Kortvarig fulltidsjobb
	Deltidsjobb
	Kortvarig deltidsjobb
	Førstegangstjeneste
Arbeidsrettede tiltak - Arbeidstrening	Arbeidspraksis i ordinær virksomhet Arbeidspraksis i skjermet virksomhet IA-plass
Arbeidsrettede tiltak - Avklaring	Avklaring Avklaring - inkl sykmeldt arbeidstaker Avklaring i skjermet virksomhet
Arbeidsrettede tiltak – Behandling/ rehabilitering	Utredning/behandling lettere psykiske og sammensatte lidelser Arbeidsrettet rehabilitering Arbeidsrettet rehabilitering – sykmeldt arbeidstaker
Arbeidsrettede tiltak - Kvalifisering	Ordinær utdanning Ordinær utdanning for enslig forsørgere Arbeidsmarkedskurs AMO Arbeidsmarkedsopplæring AMO enkeltplass Arbeidsmarkedsopplæring AMO i bedrift Nettbasert arbeidsmarkedsopplæring (AMO) Bedriftsintern opplæring (BIO) Kvalifisering i Arbeidsmarkedsbedrift
Arbeidsrettede tiltak - Oppfølgingstiltak	Oppfølgingstiltaket Oppfølging – sykmeldt arbeidstaker Arbeid med bistand (AB) Jobbklubb
Arbeidsrettede tiltak – Tilrettelagt arbeid	Varig tilrettelagt arbeid i skjermet virksomhet
	Varig tilrettelagt arbeid i ordinær virksomhet
	Tidsubestemt lønnstilskudd
	Tilrettelagt arbeid i Arbeidsmarkedsbedrift
Avklaring	
Behandling/utredning for lettere psykiske lidelser	Utredning/behandling for lettere psykiske lidelser (tilsvarer samme aktivitetstype som under Arbeidsrettede tiltak – Behandling/rehabilitering)
Formidling - lønnstilskudd	–Tidsbegrenset lønnstilskudd
Jobbsøking og jobbskaping	Jobbsøking
	Egenetablering
	Jobbskapingprosjekter
Kartlegging	Arbeidsplassvurdering
Kommunal oppfølging	<i>Kommunal oppfølging</i>
Kommunale avklaringstiltak	Kommunale avklaringstiltak
Kvalifiseringsprogrammet	<i>Kvalifiseringsprogrammet</i>

Medisinsk behandling og rehabilitering	Medisinsk behandling/ utredning
	<i>Medisinsk behandling – poliklinisk eller i institusjon</i>
	<i>Avrusing</i>
	<i>Raskere behandling hos spesialist for sykmeldte</i>
	Rekreasjon
	Egentrening
	<i>Rehabilitering</i>
	<i>Rusbehandling</i>
Nettbasert arbeidsmarkedsopplæring (AMO)	Nettbasert arbeidsmarkedsopplæring (AMO) (tilsvarende samme aktivitetstype som under Arbeidsrettede tiltak – Kvalifisering)
Oppfølging – sykmeldt arbeidstaker	Oppfølging – sykmeldt arbeidstaker (tilsvarende samme aktivitetstype som under Arbeidsrettede tiltak – Oppfølgingstiltak)
Opplæring	<i>Norskopplæring</i>
	Egenfinansiert utdanning
	Egenfinansiert kurs
	<i>Kommunale tiltak</i>
	<i>Kurs i regi av kommunen</i>
Sosial trening og mestring	<i>Kriminalomsorg mv</i>
	<i>Ettervern (rus)</i>
	Botrening
	<i>Kommunale tiltak</i>
Tilrettelegging	<i>Tilskudd til tilrettelegging</i>
	<i>Tilskudd til BHT</i>
Tilrettelegging av arbeidsplass	<i>Funksjonsassistent</i> <i>Hjelpemidler og ombygging på arbeidsplass</i> <i>Teknisk tilrettelegging</i> <i>Lese- og sekretærhjelp</i> <i>Tolkehjelp</i>
Tilrettelegging på arbeidsplassen	<i>Annen tilrettelegging</i>
Utredning i spesialenhet/andrelinje	<i>Utredning i spesialenhet/andrelinje</i>

Vedlegg 2 – Oppfølging av sykmeldte og § 14a

NAV-lovens § 14a kan også omfatte brukere som er sykmeldt.

Sykmeldte med ansettelsesforhold

NAV har en annen rolle i oppfølgingen av sykmeldte arbeidstakere enn i oppfølgingen av øvrige brukere, ettersom en viktig del av oppfølgingen av sykmeldte også skjer fra arbeidsgiver og sykmeldende behandler. Arbeidsgivers plikt til å følge opp sykmeldte ansatte og tilrettelegge på arbeidsplassen er hjemlet i arbeidsmiljøloven.

For å tilstå virkemidler som støtter opp under arbeidsgivers oppfølgings- og tilretteleggingsansvar, kreves ikke alltid et oppfølgingsvedtak. Følgende virkemidler kan iverksettes uten et forutgående oppfølgingsvedtak:

- Avklaringstiltaket
- Arbeidsplassvurdering
- Behandling/utredning for lettere psykiske og sammensatte lidelser
- Arbeidsrettet rehabilitering
- Oppfølgingstiltaket
- Tilretteleggingstilskudd (Brukeren må være ansatt i IA-virksomhet)
- Tilskudd til BHT (Brukeren må være ansatt i IA-virksomhet)
- Gradert sykmelding
- Aktiv sykmelding

Det må imidlertid alltid vurderes om vilkårene for å tilstå slike tiltak er tilstede iht. gjeldende regler for disse tiltakene.

Sykmeldte med ansettelsesforhold skal som hovedregel ha et oppfølgingsvedtak først når det blir vurdert at brukeren har behov for en mer aktiv oppfølging fra NAV. Dette vil oftest være aktuelt etter at mulighetene for tilrettelegging på arbeidsplassen – med eller uten bistand fra NAV - er uttømt. I en slik situasjon kan brukeren ha behov for eksterne tiltak for å avklare situasjonen eller for å kunne vende tilbake til arbeid, enten til egen arbeidsplass, alternativt med sikte på overgang til annet arbeid. Tiltak skal iverksettes så tidlig som mulig når det er avdekket behov, og må senest vurderes ved dialogmøte 2.

I noen tilfeller kan det være aktuelt å tilby arbeidsevnevurdering som en støtte i arbeidsgivers oppfølging. Dette er en servicevurdering som ikke skal medføre et oppfølgingsvedtak eller at øvrig oppfølging fra NAV iverksettes. Det presiseres at servicevurderingen, i likhet med andre arbeidsevnevurderinger, omhandler taushetsbelagte og/eller sensitive opplysninger som ikke skal gis til arbeidsgiver uten brukerens samtykke. Dersom servicevurderingen avdekker et behov for en mer aktiv oppfølging fra NAV, bør dette først drøftes med arbeidsgiver og den sykmeldte. Dersom det som et resultat av dette skal iverksettes oppfølging fra NAV, vil brukeren ha rett til et oppfølgingsvedtak.

Sykmeldte uten arbeid

For sykmeldte uten arbeidsforhold har NAV et hovedansvar for oppfølgingen, og de skal som hovedregel følges opp som andre brukere uten arbeid. Dette kan eksempelvis omfatte personer som har gått ut en kontraksperiode eller et vikariat mens de mottar sykepengen. Det kan også omfatte registrerte arbeidssøkende som har blitt sykmeldte, eksempelvis dagpengemottakere.

Oppfølgingsvedtak iverksettes senest etter 12 ukers sykmelding, dette må sees i sammenheng med vedtak om fortsatt rett til sykepenge, jf folketrygdloven § 8-7. Aktivitetsplan etter § 14a ivaretar kravet om oppfølgingsplan for disse brukerne. Det bør imidlertid vurderes om den sykmeldte har behov for oppfølging og oppfølgingsvedtak også før 12 uker. Denne vurderingen må blant annet baseres på den sykmeldtes helsetilstand og mulighet til å delta.

Sykmeldte selvstendig næringsdrivende og oppdragstakere

Sykmeldte selvstendig næringsdrivende og oppdragstakere skal som hovedregel følges opp tilsvarende sykmeldte uten arbeid (jf ovenstående) ettersom de ikke har en arbeidsgiver med oppfølgingsansvar. Disse brukerne vil imidlertid ofte kunne vende tilbake til sitt tidligere arbeid ved sykefraværets utløp. Det må derfor foretas en behovsvurdering og fattes et oppfølgingsvedtak senest etter 12 ukers sykmelding (jf Folketrygdlovens § 8-7), og i hvert enkelt tilfelle vurderes om det er behov for en individuell oppfølging fra NAV.

Arbeidsevnevurdering ved krav om arbeidsavklaringspenge

Når en sykmeldt setter fram krav om arbeidsavklaringspenge, skal det foretas en arbeidsevnevurdering for å underbygge vurderingen av Folketrygdlovens § 11-5. Dette gjelder alle grupper sykmeldte som setter fram krav om arbeidsavklaringspenge. Oppfølgingsvedtak fattes når det er konkludert med at brukeren har behov for videre oppfølging fra NAV og mål og virkemidler etter bokstav b og e er fastsatt. Dette kan enten skje før arbeidsavklaringspenge tilstås, samtidig med tilståelsen av arbeidsavklaringspengene, eller på et senere tidspunkt.

Vedlegg 3 – Kvalifiseringsprogram og § 14a

Rett til kvalifiseringsprogram forutsetter at søkeren har gjennomgått en arbeidsevnevurdering, jf § 29 2. ledd a. Det er arbeidsevnevurderingen som gir grunnlag for å avgjøre om personen har ”vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne”, jf § 29 1. ledd. Oppfølgingsvedtaket etter § 14a gir ikke rett til kvalifiseringsprogram, men inngår i vurderingen som ligger til grunn for vedtak om kvalifiseringsprogram etter § 29.

Hvis det gjennom arbeidsevnevurderingen viser seg at en person ikke har nedsatt arbeidsevne, har personen ikke rett til kvalifiseringsprogram. Personen har da rett til standardinnsats eller situasjonsbestemt innsats. Hvis arbeidsevnevurderingen viser at en person har nedsatt arbeidsevne, legges dette til grunn for den videre vurderingen av om personen har rett til kvalifiseringsprogram.

Hvis en person har nedsatt arbeidsevne og innvilges kvalifiseringsprogram, skal det ikke utarbeides aktivitetsplan etter § 14a.

Oppfølgingsvedtak etter § 14a kan påklages til ”nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer”, dvs. til det statlige klageorganet Nav Klageinstans. Vedtak om kvalifiseringsprogram kan påklages til Fylkesmannen. Oppfølgingsvedtaket etter § 14a vil i en klagebehandling over vedtak om kvalifiseringsprogram hos Fylkesmannen inngå i begrunnelsen for vedtaket.

Brukere av andre tjenester og ytelser

§ 14a gjelder brukere av Navkontoret. Om en bruker, eller søker, av kommunale tjenester og ytelser har rett til å få vurdert sitt behov for bistand til å komme i arbeid etter § 14a, må vurderes etter paragrafens 1. ledd.

En behovsvurdering eller arbeidsevnevurdering etter § 14a gir i seg selv ikke rett til tjenester og ytelser. Om en person har rett til tjenester og ytelser etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, må alltid vurderes individuelt etter lovens bestemmelser.

Behovsvurdering etter § 14a er en rettighet og forutsetter samarbeid og deltakelse fra brukeren. Dersom brukeren avstår fra retten, vil dette kunne få konsekvenser for videre tilbud fra Nav. Tjenester og ytelser etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen kan ikke avslås med begrunnelse i at behovsvurdering etter § 14a ikke er gjennomført hvis personen for øvrig har krav på ytelsen. Hvorvidt det kan stilles vilkår om en behovs-/arbeidsevnevurdering for tildeling av økonomisk sosialhjelp, må vurderes i hvert enkelt tilfelle etter regelen for bruk av vilkår og den alminnelige vilkårslæren i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 20.

Vedlegg 4 – Enslige forsørgere, gjenlevende og familiepleiere og § 14a

NAV-loven § 14a vil også omfatte enslig mor/far, tidligere familiepleier og gjenlevende etter folketrygdloven kapittel 15, 16 og 17 dersom disse ønsker eller har behov for bistand for å komme i arbeid – herunder kvalifisering for å komme i arbeid. Nedenfor omtales for enkelthets skyld brukere etter folketrygdloven kapittel 15. Forholdet til NAV-loven § 14a gjelder imidlertid tilsvarende for brukere etter folketrygdloven kapittel 16 og 17 så langt det passer.

Hva må NAV-kontoret være spesielt oppmerksom på

Det er i gjeldende grensesnitt for stønad til enslig mor/far lagt til grunn at NAV-kontoret i tilfeller hvor en bruker setter frem krav om stønad til enslig mor eller far ikke skal avvende forvaltningsenhetens avgjørelse med hensyn til om vedkommende fyller vilkårene som enslig mor/far før det vurderes oppfølging på generelt grunnlag – fra 1. februar 2010 i henhold til NAV-loven § 14a.

Dersom brukeren fyller vilkårene som enslig mor/far får NAV-kontoret melding om dette, noe som kan medføre at eventuelle vurderinger, planer og vedtak etter § 14a må revurderes. Avhengig av opplysningene i saken og aktuell saksbehandlingstid på området i forvaltningsenheten, vil det i noen tilfeller være hensiktsmessig å utsette endelig ferdigstilling av eventuell aktivitetsplan og vedtak etter § 14a til det er avklart om og hvilke rettigheter vedkommende har som enslig forsørger.

Eksempel: Forsørgeren har toårig hjelpepleierutdanning og langvarig erfaring fra arbeidet som hjelpepleier. Hun sluttet i det siste arbeidsforholdet sitt da hun fikk barn. Hun blir separert når barnet er to år og har behov for å komme i arbeid igjen. Hun ønsker imidlertid å videreutdanne seg til legesekretær. Utdanningen, erfaring og et godt arbeidsmarked ville normalt tilsi standardinnsats fra NAV. Denne forsørgeren vil imidlertid kunne ha rett til ett års påbygging etter reglene i § 15-12. I dette tilfellet vil derfor situasjonsbestemt innsats være det riktige ettersom brukeren skal gjennomføre et virkemiddel. Brukeren vil dermed ha rett til å delta i utarbeidelsen av en aktivitetsplan

I forbindelse med vurderinger og vedtak etter § 14a er det ellers viktig å være oppmerksom på at enslig mor/far som ikke må stå tilmeldt NAV som reell arbeidssøker for å ha rett til stønad *ikke* plikter å være tilgjengelig for arbeid og at det ikke vil ha noen konsekvens for ytelsene dersom de ikke tar imot tilbud om arbeid. De har heller ikke plikt til å beholde arbeid eller vende tilbake til opprinnelig arbeidsplass.

§ 14a og oppfølging av enslig mor/far

I henhold til NAV-loven § 14a har brukere som henvender seg til NAV-kontoret og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid rett til å få vurdert sitt bistandsbehov og skal således tilbys en behovsvurdering. Brukere som henvender seg til NAV-kontoret uten ønske eller behov for bistand for å komme i arbeid skal i utgangspunktet ikke tilbys behovsvurdering og påfølgende vedtak etter § 14a.

Det vil ofte være slik for enslige forsørgere at første henvendelse til NAV ikke har sitt utgangspunkt i ønske eller behov for bistand for å komme i arbeid. Dette vil for eksempel være tilfelle når det settes fram krav om overgangsstønad i forbindelse med en fødsel eller når forsørgeren allerede er i arbeid og søker om stønad til barnetilsyn. I slike tilfeller skal det imidlertid så snart som mulig gis informasjon om de rettigheter vedkommende har som enslig mor/far, spesielt eventuell rett til utdanningsstønad. I mange tilfeller vil informasjonen avdekke ønske/behov for bistand, om enn kanskje på noe sikt. Behovsvurdering/planlegging bør imidlertid komme i gang så snart som mulig slik at perioden med rett til overgangsstønad kan utnyttes best mulig med tanke på eventuell kvalifisering for arbeid og selvforsørgelse når stønadsperioden opphører.

Det vises til rundskriv til folketrygdloven kapittel 15 og kommentarene til § 15-6 når det gjelder oppfølging av enslig mor far. Når det gjelder oppfølging og vilkåret om yrkesrettet aktivitet når det yngste barnet er tre år vises det til kommentarene til § 15-8.

Retten til utdanningsstønad etter folketrygdloven § 15-12

Det vises til kommentarene til § 15-12 når det gjelder utdanningsstønad til enslig mor/far. I forbindelse med behovsvurdering og vedtak etter § 14a er det spesielt viktig å være oppmerksom på at enslig mor eller far *med rett til overgangsstønad* uten videre har rett til utdanningsstønad dersom vedkommende ikke allerede har en utdanning med en formell yrkeskompetanse. Dette gjelder selv om vedkommende er i et arbeidsforhold og selv om NAV kan tilby vedkommende passende arbeid, eventuelt mer kortvarige tiltak og utsikter til arbeid.

Tilsvarende har forsørgeren som hovedregel ikke rett til utdanningsstønad etter § 15-12 dersom vedkommende har en utdanning med en formell kompetanse selv om vedkommende ikke får arbeid med utdanningen sin. I slike tilfeller må brukeren vurderes med tanke på tiltak etter annet regelverk.

Siden enslig mor/far har en rett til utdanningsstønad dersom vedkommende ikke har utdanning, vil det i de fleste tilfeller være tilstrekkelig med en behovsvurdering og vedtak etter § 14a om situasjonsbestemt innsats. I mange tilfeller vil det imidlertid også når det gjelder denne gruppen være behov for omfattende bistand slik at en arbeidsevnevurdering og vedtak om særlig tilpasset innsats vil være aktuelt.

Opphør av retten til stønader som enslig mor/far

På samme måte som når stønad innvilges, skal NAV-kontoret motta melding fra forvaltningsenheten dersom brukeren ikke lenger fyller vilkårene som enslig forsørger eller vilkårene for å få overgangsstønad. I slike tilfeller faller retten til utdanningsstønad bort og det vil igjen være nødvendig å revurdere planer og vedtak etter NAV-loven § 14a.

§ 14 a gir brukere blant annet rett til en vurdering av behovet for bistand for å komme i arbeid og hvilken type bistand som kan være aktuell. Arbeidsrettede tiltak etter tiltaksforskriften vil ofte være en aktuell type bistand NAV kan tilby som aktivitet i aktivitetsplanen.

En individuell vurdering av innsatsbehovet etter § 14 a overstyrer ikke de bestemmelsene som følger av tiltaksforskriften. Formålet, varighet og innretning av de arbeidsrettede tiltakene ivaretas innenfor rammene som følger av tiltaksforskriften med tilhørende utfyllende regler og føringer. § 14

Vedlegg 5 - Forskrift om Arbeidsrettede tiltak og § 14a

§ 14 a gir brukere blant annet rett til en vurdering av behovet for bistand for å komme i arbeid og hvilken type bistand som kan være aktuell. Arbeidsrettede tiltak etter tiltaksforskriften vil ofte være en aktuell type bistand NAV kan tilby som aktivitet i aktivitetsplanen.

En individuell vurdering av innsatsbehovet etter § 14 a overstyrer ikke de bestemmelsene som følger av tiltaksforskriften. Formålet, varighet og innretning av de arbeidsrettede tiltakene ivaretas innenfor rammene som følger av tiltaksforskriften med tilhørende utfyllende regler og føringer. § 14 a vedtaket erstatter ikke vedtaket om tildeling av et arbeidsrettet tiltak.

Når NAV tilbyr bistand til å komme i arbeid gjennom å benytte arbeidsrettede tiltak, bygger vurderingen på behovs- og arbeidsevnevurderinger etter § 14 a. Behovs- eller arbeidsevnevurdering er et grunnlag for valg av riktig tiltak for brukeren. Vurderingstemaet ved et innsøk på arbeidsrettede tiltak er om det aktuelle tiltaket sett i lys av situasjonen på arbeidsmarkedet er nødvendig og hensiktsmessig for å øke brukerens muligheter for å beholde eller skaffe arbeid.

De arbeidsrettede tiltakene er rammestyrte slik at behovet for et tiltak ikke nødvendigvis tilsier at det er tilstrekkelig antall tiltaksplasser eller økonomiske rammer til å dekke behovet for det mest ønskelige tiltaket. I tillegg til behovsvurdering vil det også være andre prioriteringer som styrer tilgang til arbeidsrettede tiltak.

Kjennskap til brukernes behov og hvilke muligheter som finnes for arbeid skal imidlertid påvirke sammensetningen av tilbudet om tiltak i eget fylke. Det er derfor viktig med dialog mellom veiledere i lokale NAV-kontor og fagmiljøet på fylkesnivå som planlegger og følger opp tiltaksbruken.

Innholdet i § 14a vedtaket

Oppfølgingsvedtaket skal blant annet angi hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren. Det blir obligatorisk å velge minst en type aktivitet fra aktivitetslisten som inneholder alle de arbeidsrettede tiltakene i tiltaksforskriften, IA-virkemidlene med mer. Fritekstfeltet i oppfølgingsvedtaket bør inneholde en nærmere presisering av valg av aktivitetstype der dette er kjent. Dersom NAV er uenig med bruker om fastsatt mål og/eller hvilken type bistand som kan være aktuell, bør det framgå i fritekstfeltet hvilke vurderinger NAV har gjort som fører til vedtak om et annet mål eller type bistand enn brukeren ønsker.

For mange brukere vil det være aktuelt med flere tiltak i en tiltakskjedning. Dersom det er sannsynlig med tiltakskjedning på tidspunktet for oppfølgingsvedtaket, bør det framgå av oppfølgingsvedtaket og i aktivitetsplanen.

Dersom gjennomføring av aktivitetsplanen viser at det er behov for en justering av planen eller annen type bistand ut fra samme bistandsbehov skal det ikke være nødvendig å fatte nytt vedtak etter § 14 a. Først hvis det blir aktuelt med en vesentlig endring av aktivitetsplanen eller innsatsbehovet, må det fattes nytt oppfølgingsvedtak.

Om tiltaksforskriftens kapittel 1 Fellesbestemmelser:

Tiltaksforskriften forholder seg blant annet til begrepet ”behov for bistand” og ”nedsatt arbeidsevne”. Hvilket bistandsbehov den enkelte har i forhold til tiltaksforskriften, vil følge av ”utfallet” av hvilken innsats brukeren har behov for i henhold til oppfølgingsvedtaket etter § 14 a. Dersom oppfølgingsvedtaket kommer fram til at brukeren har behov for situasjonsbestemt innsats, spesielt tilpasset innsats eller varig tilpasset innsats, vil dette tilsvare tiltaksforskriftens bestemmelser om hvilke tiltak som krever et bistandsbehov, nedsatt arbeidsevne eller varig nedsatt arbeidsevne.

Der tiltaksforskriftens § 1-3 inneholder bestemmelsen om at ”Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at brukeren skal gjennomføre en behovs- eller arbeidsevnevurdering”, henspeler dette på arbeidsevneметодikken i § 14 a. Når for eksempel varigheten av et tiltak skal tilpasses tiltaksdeltakerens behov etter en individuell vurdering, er det naturlig å bygge på vurderinger fra behovs- eller arbeidsevnevurderingen.

Tilsvarende kan bestemmelsen i tiltaksforskriftens § 1-3 om at ”Valg, utforming og varighet av tiltak foretas i samarbeid med deltakeren” også ivaretas gjennom retten til å delta i utformingen av egen aktivitetsplan og vektlegging av brukerens ønsker i utarbeiding av oppfølgingsvedtaket.

Alle arbeidsrettede tiltak krever at det foreligger behov for mer enn standard innsats – bortsett fra Jobbklubb som også kan tildeles brukere med behov for Standardinnsats etter en individuell vurdering.

Brukere med ”nedsatt arbeidsevne” eller behov for ”Spesielt tilpasset innsats” kan også tildeles tiltak for personer med behov for ”Situasjonsbestemt innsats” dersom det er mest hensiktsmessig. Dersom et tiltak i henhold til tiltaksforskriften er forbeholdt personer med varig nedsatt arbeidsevne innebærer det krav til utfall ”Varig tilpasset innsats” etter en arbeidsevnevurdering.

Tiltaksforskriftens § 1-8 inneholder bestemmelser om tildeling av tiltak til arbeidstakere og må ses i sammenheng med retningslinjenes omtale av tiltak til sykmeldte med arbeidsgiver.

Til kapittel 2. Avklaring

Dersom det er nødvendig med en ekstern vurdering for å belyse bistandsbehovet skal det kunne iverksettes et Avklaringstiltak. Tiltaksdeltakere må da ha fått vurdert sitt bistandsbehov til innsatsgruppen "Behov for arbeidsevnevurdering" Jf retningslinjene pkt 4.1.4.

Slik avklaring kan ikke foretas gjennom tiltaket "Avklaring i skjermet sektor" da dette tiltaket krever at det er fastslått at arbeidsevnen er nedsatt.

Avklaringstiltak kan benyttes for å avklare hvert av punktene under § 14a bokstav a) til e).

Til Kapittel 7 Opplæring og Kapittel 8 Bedriftsintern opplæring

Opplæring i form av arbeidsmarkedskurs for å opprettholde og styrke kompetansen til ansatte i bedrifter som har omstillingsproblemer av særlig alvorlig karakter – "AMO i bedrift" - krever ikke oppfølgingsvedtak etter § 14a for ansatte. Tilsvarende gjelder vedtak om BIO, siden dette er bedriftsrettede tiltak.

Ordinær utdanning er nå et tiltak på lik linje med andre tiltak etter tiltaksforskriften. Det innebærer at et vedtak om tiltak bare inneholder informasjon om det som kan gis – ikke det som ikke gis. Vurderinger av unntaksbestemmelsene for krav til alder, varighet og kostnadstak må dokumenteres i begrunnelse for innsøk til tiltak i Arena. Det skal både dokumenteres hvorfor det gis unntak fra hovedregelen og hvorfor det eventuelt ikke gis unntak. Begrunnelsen framkommer ikke i vedtaksbrev om tiltak men må lagres og kunne spores i saken og i Arena. Dersom et ønske om ordinær utdanning fra brukeren ikke kan innfris og det ikke gis vedtak om et annet tiltak, skal vurdering og begrunnelse for dette dokumenteres i et notat.

Til Kapittel 13 Behandlingstilbud for personer med lettere psykiske og sammensatte lidelser

Dette tiltaket krever ikke et § 14a vedtak. Dersom fastlegen henviser brukeren til utredning eller behandling hos psykolog (eller psykiater), tar NAV lokalt kontakt med aktuell behandler og gjør det endelige vedtaket.

Forholdet til Klage

Rundskriv om arbeidsmarkedsstiltak til ny arbeidsmarkedslov omtaler blant annet retten til å klage på vedtak om arbeidsrettede tiltak. Ingen har en rett til arbeidsrettede tiltak, men bestemte prioriterte grupper kan regne med å få tiltak som et ledd i den politikk som er ført overfor disse gruppene. Vedtak om arbeidsrettet tiltak er et enkeltvedtak som kan påklages, med unntak av AMO og BIO. Brukeren kan be om begrunnelse for tildeling av et arbeidsrettet tiltak. Klagefristen er 3 uker.

Arbeidsmarkedsloven § 16 presiserer at avgjørelsen om at en arbeidssøker *ikke* skal ha tiltak, skal ikke betraktes som et enkeltvedtak. Det skal derfor ikke fattes vedtak om

avslag på et arbeidsrettet tiltak. For tiltaket Bedriftsintern Opplæring er det imidlertid gitt egen klageadgang.